

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

IDUN

ILLUSTRERAD TIDNING
GRUNDLAGD AF
FÖR KVINNAN OCH HEMMET
FRITHIOF HELLBERG

HUFVUDREDAKTÖR OCH ANSV. UTGIFVARE:
JOHAN NORDLING.

BITR. REDAKTÖR: ERNST HÖGMAN.
RED.-SEKRETERARE: ELIN WÄGNER.

SONDAGEN DEN 26 OKTOBER 1913.

En bokkonstnärinna.

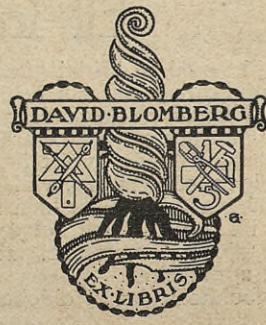
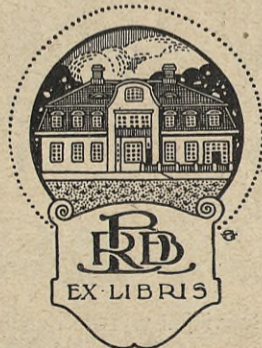
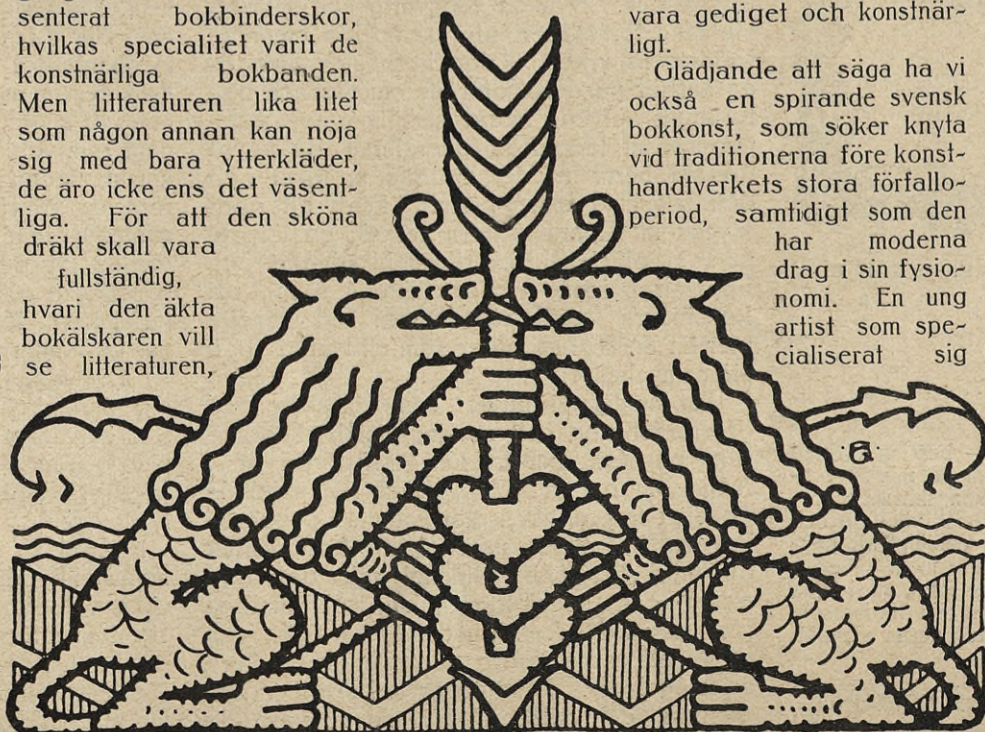

Fröken Greta Sellberg i sitt hem.

IDUN HAR ETT PAR gånger för sina läsare presenterat bokbinderskor, hvilkas specialitet varit de konstnärliga bokbanden. Men litteraturen lika litet som någon annan kan nöja sig med bara ytterkläder, de äro icke ens det väsentliga. För att den sköna dräkt skall vara fullständig, hvori den äkta bokälskaren vill se litteraturen,

måste allt från papper och tryck till bokutsmyckningen vara gediget och konstnärligt.

Glädjande att säga ha vi också en spirande svensk bokkonst, som söker knyta vid traditionerna före konsthandverkets stora förfalloperiod, samtidigt som den har moderna drag i sin fysiologi. En ung artist som specialiserat sig

Mannens frångmål.

I

AN KLAGAR ÖVER MYCKET I dessa missnöjets och förbättringsifverns tider, och ett af de mest omtyckta motiven är den aftagande äktenskapsfrekvensen. Som grund för denna sociala fara brukar lättvindigt nog anges de unga männens viljesvaghet, egoism och smak för egen bekvämlighet, en föraklig kontrast, menar man, till forna dagars käckä och spänstiga familjeförsörjare, till denna underbara förmåga att "ta Gud i hågen", att arbeta och hoppas och finna lyckan i "en koja och ett hjärta". Den nutida unge mannen befinner sig i ett läge, som osökt påminner om Heines bekanta strof:

Es gleicht mein Herz dem grauen Freunde,
der zwischen zwei Gebüdel Heu
nachsinnig grübelt, welch' von beiden
das allerbeste Futter sei.

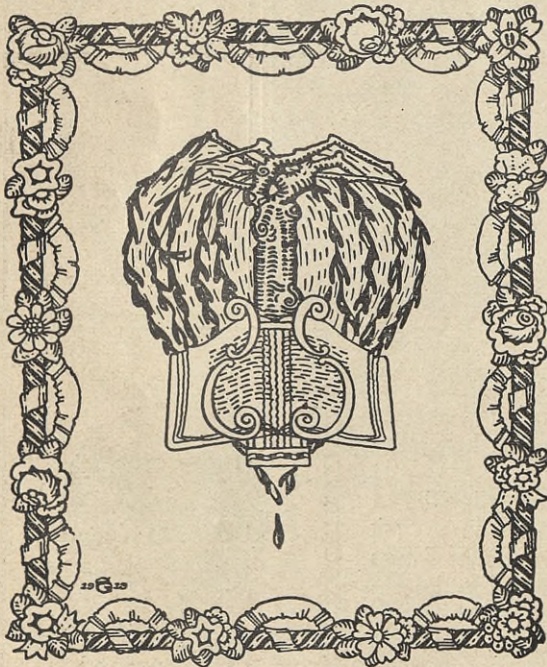
Nu mera, då juristeri och seminarism behärska landet, är ju manien på att göra lagar och förordningar starkt utbildad; vi kunna därför vänta oss något "förbud" för att vara ungar och giftermålsplikt före viss ålder. Medan vi sálunda afvakta, hvad ödet i dumhetens skepnad skall bereda oss, är det lämpligt att undersöka den faktiska befogenheten i männens ohåg och tvekan inför äktenskapsband. Det blir då tydligt, att förklaringen till detta tidsfenomen måste sökas långt mindre i psykologiska förändringar hos manstypen än i de praktiska hinder staten själf omedvetet staplat upp vid realiserandet af en bland sina urgamla, brutalt sunda älsklingsidéer: tidiga giftermål — med många barn.

Sedd som äktenskapskandidat intar den unge mannen i vårt moderna kultursamhälle en ytterst prekär ställning, en som föga eller intet beror af hans egen önskan, vilja och förmåga. Den svårighet som allra först möter honom på hans väg till en ekonomiskt fri situation med ett så pass rundligt och fixt öfverskott, att han vågar ikläda sig familjeplikter, är ju en på alla håll skärpt och komplicerad yrkesutbildning. Det må gälla teoretiska examina eller praktiska prof — krafven äro stora och orsaka en fullständig absorbering af de bästa ungdomsåren utan att därför bringa individen annat än en pekuniär plats under medelnivån — det är ju det vanliga inom ämbets- bank- och kontorsvärlden. Hvilken långvarig och ihärdig studietid förutsätter inte exempelvis elementarlärarens yrke! Utan licentiatexamen är en karriär på detta område omöjlig och naturligtvis äfven med åtskilliga fina pappersmeriter långtifrån garanterad, då ju så mycket beror af det kritiska profäret och den segslitna extra-tiden. Först ett godt stycke in i mannaåldern ser sig en lärare, som ju officiellt företräder bildningen och uppfostran inom ett samhälle, i stånd att konstituera familj, något som han kanske mer än de flesta känner som ett lynnes- och stämningsbehof.

Ursprungligen tänkt som korrektiv mot öfverbefolkning och meningslöst fri konkurrens på vissa banor, kan krafvet på de i fråga om personlig duglighet rätt intelsägande och praktiken fjärrliggande pappersintygen gifvelvis urarta till formalistisk obönhörlighet och blindhet inför naturliga anlag och specialbegåfning, individualiteter öfver hufvud. Men det är här icke min afsikt att ens skissera någon kritik af olika bildningstyper. I denna artikel skall endast påvisas det väsentliga i alla de växande

just på bokkonst, är fröken Greta Sellberg, hvars porträtt vi i dag meddela tillsammans med några prof på hennes talang. Det är samarbete med den för bokkonst varmt intresserade boktryckerfirman Bröderna Lagerström, som gifvit fröken Sellberg tillfälle att ikläda ett par verk ur vår klassiska litteratur en dem värdig dräkt. Hon har nämligen af firman blifvit anförtrodd nr 1 och 4 i dess serie Mästersycken ur Sveriges litteratur: dramat "Wisbur" af Stagnelius samt tvenne dikter, "Grefvinnan Spastaras död" och "Året 1783" af Bengt Lidner. De båda böckernas utstyrelse visa en af verkens innehåll befinnad olikhet i stil. Fornidsdramat Wisburs utsmyckning är hållen i en strängt arkaiserande stil, illustrationen har blifvit ornament, utan att därför förlora det särdrag, som anger dess samhörighet med texten. Man ser lätt, att det ligger mycket arbete bakom denna skenbara enkelhet. Det andra verket är mera prägladt af Lidners egen stil och eget temperament. Redan omslaget med de röda rosorna mot den svarla botten och den öfverflödande rosenomslingrade tåreurnan anger det bjärta, brinnande och smärtefrossande draget hos Lidner, som fått sitt odödliga uttryck i "Spastaras död". Fröken Sellberg har arbetat efter principen att bokutsmyckningen, ehuru tuktad till ornament, bör sluta sig till det arbetes karaktär, som det skall pryda, icke vara en konfektionerad vara, som kan passa hvad som helst.

Å ett bokutsmyckningen närliggande område, nämligen tecknandet af bokmärken, har den unga artisten åstadkommit flera vackra saker, hvilka alla utmärka sig för enkelhet och slutenhet i kompositionen. Det är att hoppas att hon skall bli i tillfälle att alltjämt ägna sin talang åt den ädla bokkonsten till glädje för bokälskare i vårt land.

Bokvinjett ur "Grefvinnan Spastaras död" af Greta Sellberg.

Ett tack

— ett varmt, af hjärtat gående — ber jag härmed få öfverbringa till alla dem, som på min 50-årsdag i så öfverväldigande och mångskiftande former hedrade mig med sin hägkomst, vänskap och hyllning. Då det tyvärr är mig omöjligt att personligen nå dem alla, vidt spridda inom de obestämbara gränser, dit Idun finner fram, måste jag lita till detta sätt att betyga dem min vördsamma och djupa hängifvenhet inför all deras sympati och uppmuntran.

Stockholm den 21 oktober 1913.

JOHAN NORDLING.

svårigheterna på vägen till det mål, som för majoriteten bland män bör vara lyckan och sundheten, lifvets påtagliga, i grunden nog så tomma "mening" och som också utgör nationens fundamentala livsvillkor. Äktenskapets ekonomiska moment är ett ledmotiv genom det hela och låter höra sina dystra eller sorglösa krassa toner tvärsigenom den mest förändligadt erotiska melodi — det ter sig mera oundkomligt än någonsin. Visst är att man gifter sig inte nu för tiden på en månallig inkomst af 2- till 3- eller 400 kr. med ensam ansvarighet för hemmets finanser. Jag utgår tillsvidare från den triviala förutsättningen, att mannen bär hela förvärfsbördan och har att lita endast på sitt arbetsvärde.

Vid en granskning af de likt ödesmakter härskande faktorer, som hindra och försena giftermålen, får man minst af allt förbise det offer staten själf ålägger hvarje manlig person i form af värnplikt. Denna lag rycker hänsynslöst bort mannen från det arbetsfält, dit håg och intresse fört honom och där han har sin naturliga individuella och fosterländska uppgift. Detta sker vid en ömtålig tidpunkt, då utbildningen för det speciella lefnadskallet borde forceras som allra mest, enligt de stränga villkor, som just staten i en annan af sina funktioner och de af officiell åskådning nersmittade enskilda institutionerna uppställt för kompetens. Värnplikten omfattar en afsevärdt lång tid och hotar att ytterligare förlängas och skärpas, hvarför man kan påstå, att den är ett af de allra viktigaste indirekta hindren för en man att förverkliga familjeiden och därmed stödja statsiden. I denna punkt — och i mången annan — motarbetar nationen sin egen tillvaro under sken af att betrygga den, omger sig med ett allt starkare pansar, medan en sakt inre förblödning försiggår. Problemet torde vara svåröst äfven för de skarpsinnigaste praktiska socialfilosofer.

Vi komma så till de två skräckgestalter, som numera troget öfverskygga hvarje allvarlig plan på äktenskap af normalt typ, utan att stat eller kommun gör några effektiva försök att minska deras reella giltighet. Vi mena de oskäligt höga skatterna, som i det allmännas tjänst ofta nyttjas med oförstånd och lättsinne, hvarpå Stockholms senare kommunala byggnadshistoria lämnar bevis, och vi mena de till ren karikatyr uppdyrkade materiella lefnadskostnaderna, hvilkas egentliga upphof är det mellanhands- och mäklarsystem, som grasserar fritt och för hvilket hederliga människor bli värlösa offer. Här äro de mest kännbara afbräcken i medborgerligt välstånd, och de drabba hårdast dem som försörja sig och de sina genom ett sundt, ärligt arbete, d. v. s. ett sådant som vanligen ger en knapp, fixerad inkomst, medan däremot — för att genast beröra en ytterlighet — marodörstypen i det moderna samhället, procentaren i halft inbillade värden, "fondmäklaren", det mest parasitiska af alla uppkomlings- och svindlarfenomen, lefver fullständigt oberoende af om kostnaderna för måltider fördubblas eller fyrdubblas, oakadt han beror af stundom häfligt fluktuerande värden — värden som hufvudsakligast ligga på överklighetens plan och med sitt spel af illusioner, kursdifferenser, kunna år efter år uppehålla en lyxtillvaro.

Härmed ha anlydts några särskilt skarpa motiv till det faktum, att mannen med växande betänksamhet och olust föreställer sig familjeförsörjarens position, som snart sagt allt i det materiella lifvet går ut på att försvåra i stället för att underlätta. Vi skola nu uppmärksamma, hur kvinnorna förhålla

sig till denna mångsidiga hårda pressning på mannens kapacitet, se till, hvad för en roll de spela i det närvarande och i framtidsdrömmen.

II.

Das gewöhnliche Ziel der sogenannten Carrière jungen Männer ist doch nur, das Lathier eines Weibes zu werden," säger Schopenhauer med sitt vanliga bittra eftertryck i formuleringen af sin skadeglada ungarlspessimism.

Ja, så länge ännu det öfvervägande allmänna åskådningssättet, etikett, tradition och uppfostran, hyllar satsen, att kvinnorna skola låta sig försörjas och mannen ensam skall möta de vedervärdiga omständigheterna utifrån, kan man icke vänta annat än sjunkande äktenskapshåg bland männen. Så länge ännu kvinnan med det allvarliga och ärliga syftet och framför allt förmågan att äfven som gift kunna försörja sig själf befinner sig i svag minoritet, medan lyxartikeln, den bortskämda, spröda, okunniga, nödtorftigt husliga "familjeflickan" med sin pretentiösa prinsessedröm om mannen-Atlas alljämt utdanas inom alla samhällsklasser, må ingen vänta någon ändring till det bättre i äktenskapsfrågan. Schopenhauer nämner ordet "karriär" och faller troligen dess begrepp icke blott socialt utan också bildningsevolutionärt. Han vill därmed antyda, hur mången djärf och vacker manlig ungdomsdröm om oafslätligt kunskapsförvärf, om världsvandringar och verk, som grånat i enformig hvardaglighet just genom ett öofverlagdt giftermål med en kvinna af fullständigt passiv natur. Mannen, som i egenskap af familjeförsörjare nödgats afstå från sin personliga utvecklingskamp, oftast i för tid sluta sina studier och mottaga någon underordnad post, som snabbt ger bröd, tvingad att fänka blott på det dagliga materiella, bunden i tid och rum, fången i en lill-pliktens trampkvarn, vore ett ständigt aktuellt ämne för både pessimistisk filosofi och tragisk dikning. Å ena sidan har nu mannen att betrygga existensen för den kvinna, som han giff sig med och som förnedrar sitt kön så långt, att hon på sin kropp bär kläder och prydnader, plagg för plagg skänkta af mannen, en ofrihetens och ägandets sinnebild, som mer än de flesta sociala missförhållanden borde uppröra de fänkande, personlighetskära kvinnorna. Å andra sidan möter honom ute i förvärfsmarknaden en svår konkurrens med ogifta själförsörjande kvinnor, oftast mycket dugliga. Han hetsas sålunda från två håll, belastas med plikter och ansvar, blir en förvärfsmaskin, en frångsynt och tråkig familjeegoist, trött eller ensidigt energisk, den allmer opersonliga medelpunkten i en surnad idyll.

I tider af dyra lefnadskostnader, stegrade sociala anspråk och skärpt kritik på den enskildes prestationskraft som de närvarande måste den gifte mannen påfaga sig ett öfvermått af arbete. Men arbete kräver tid, isolering, koncentration och tystnad. Följden blir, att en "äkta man" icke hinner sällskapa med sin hustru, icke kan ledsaga henne på förströelser och nöjen — han blir lätt nog mot sin vilja tankspridd, likgiltig och oartig, nästan helt upptagen af sin verksamhet, af nödtvång i vanliga fall, af partiellt intresse, om han är t. ex. en vetenskapsman, politiker eller skriftställare. Då just är jordmånen beredd, och där kan inträffa något, som utgör ett älsklingsstema i

medelmåttiga romantiskt-realistiska romaner och noveller, vanligen af kvinnohand: "Vännen" uppenbarar sig på skådeplatsen — en soignerad, erfaren herre, som lefver på räntor, som rest mycket och läppjat på diverse litteratur, är stark i frasen och bjuder den sysslolösa kvinnan-martyren (jag talar fortfarande om en gängse typ!) någonting obestämbar, som med en vedervärdig dänism löper genom romanlitteraturen likt fläskbiten genom Münchhausens gäss: "förståelse". Därmed är allt klart för den äktenskapliga otroheten från hustruns sida, ett särskildt kompliceradt fall, emedan familjelifets hjärtpunkt angripes genom kvinnans känslodualism och emedan kvinnans mottagliga sinnes- och själslif ju blir liksom märkt af hvarje förhållande till en man — detta sagdt utan spetsborgerligt moralisk innebörd. Den uråldriga relativa oviljan mot en kvinnas rörelsefrihet i Eros' lustgårdar har sin grund i konstitutiva fysiologiska realiteter och torde knappast kunna upphävas af någon social radikalism i världen — annat än tillfälligt af bohemisk lösaktighet. Trols mycket vältaligt frisinne äro begreppen "en hederlig karl" och "en hederlig kvinna" ännu vidt skilda och komma aldrig att beteckna samma tankeinhåll.

Delta är väl den enda morallag af rent axiomsprung, som icke är fördom utan axiom och består — med vissa skiftningar — oberoende af all utveckling.

Efter hvad som nu framhållits synes det sålunda både förklarligt och förlåtligt — att inte säga berömvärdt — om unga män i våra dagar mindre än förr äro hänfördt redo att följa sin känsla men gripas af en "eftertankens kranke blekhet" inför allsköns äktenskapliga haverier och lugnt medvetet fixera olika svårigheter af ofvan antydd art, år efter år föredragande sin ungarlstrygghet framför ett lif på bredare basis med oviss lycka och tvifvelaktiga möjligheter till fortsatt fri personlighetsutveckling.

Men den typiske mannen, den akraliska manligheten som sådan, har aldrig stått särdeles högt i fråga om intellektuell smidighet; han är intagen af vissa fördomar och tvångsföreställningar och hvarken kan eller vill se, hvarifrån hjälpen och lösningen småningom skall komma. I ett slags dunkel och bråkig, falsk ärelystnad att vara karl för en kvinna — eller ock utan — att ensam vara materialskaffaren, mäktar han inte fatta, hurusom den moderna kvinnorörelsen tagit sikte just på orimligheten i dessa tillspetsade, amerikaniserade* anspråk på mannen som familjeförsörjare, karriärfigur och sällskapstalang i en person och är i färd med att skapa den kvinnotyp, som utan att uppge något af sin kvinnliga väsensform, tänker och handlar au niveau med mannen och är fullt kapabel att försörja sig själf äfven som gift och möjligen bidra till underhållet af eventuell afkomma. De bästa bland kvinnorna ha för längesen begynt känna skam öfver att låta sig omhägnas, klädas, näras, — tillbedjas och föraktas. Skillnaden i kön

* Det är ett mycket amerikanskt drag, att mannen, a priori laddad af kraft och klokhet, skall bära dagens tunga, och sammanhänger med en löjlig, att inte säga narraktig kvinno-dyrkan i U. S. A. Men Amerika är de skarpa motsatsernas land, och man träffar där också utpräglad känsla af skyldighet å kvinnans sida. Det händer sålunda ofanligt ofta, att flickor af god familj, som icke uppfostrats till hushållsgörömmål, korf före sitt äktenskap lära sig ett hems skötsel med mycken energi och sedan af ekonomiska skäl flera år framåt ombesörja alla sysslor utan hjälp af någon tjänarinna.

såsom bestämmande moment för ett helt människolif i alla dess nyanser har legat som en tung mara öfver samhället i århundraden. Men nu gryr med hastighet dagen då en Thorilds, en Shelleys eldiga rättfärdighetsord om att kvinnan såväl som mannen allra först är människan blir den fundamentala sanning, som alla måste erkänna och ta hänsyn till.

Inför det vidlyftiga, nu en smula nervösa och vreda talet om att kvinnans plats är hemmet kan man med skäl fråga, hvad hon skall där att göra. Vi gå ju lyckligtvis mot stark förenkling och allt slags bekvämlighet i skötseln af ett hushåll, så att detta i och för sig ej behöfver ta mycket af hustruns intresse och krafter i anspråk — påståendet af motsatsen är i regeln reaktionär humbug, åtminstone när det gäller lifvet i städerna. Kvinnans plats finns öfverallt där mannen har sin plats. Som hans kamrat och medtäflare bör hon själfklart äga handlingsfrihet på alla områden, men rättvisligen icke utan ett mummel af protest, förrän spelet är fullt jämnt, d. v. s. då kvinnan som underhållen lyxvarelse bakom mannen, den typiska "frun" och sällskapsdockan, icke längre existerar och en man i det allmänna åskådningssättet icke har någon annan elementär skyldighet än att försörja sig själf.

Åtskilligt tyder på att barnantalet i framtidens äktenskap kommer att inskränkas. Delta misstänker staten, som häri vädrar en vital fara och ointelligent nog alltid ser till kvantiteten, men aldrig till kvaliteten, därmed blottande sitt enkla hufvudintresse: begäret efter soldatmaterial och modersämnen, således de elementäraste, för det allmänna tryggaste kvalitetsformerna i största möjliga massa. Ur denna synpunkt förstår man ju molståndet mot kvinnlig rösträtt, kvinnlig förvärfsfrihet och rätt till ämbeten, en utvidgning af kvinnans mänskliga gärningshåg, som gifvetvis har till följd inskränkning i familjens omfång. Den sjunkande nativiteten torde vara ett tidsfaktum, omöjligt att rubba. Staten själf kunde ju lämpligast söka hindra folkminskningen genom att underlätta sina medborgares tillvaro i stället för att som nu skärpa och pressa. Den materiella välmågan betyder dock i detta fall icke så mycket som man vanligen tror, t. ex. bland socialismens mera naiva anhängare. Vår utveckling skrider under alla omständigheter mot individualism och kvalitet. —

I jämställdhet och kamratskap måste den varaktiga äktenskapliga lyckan sökas i en snar framtid, och gemensamt, "men utan sammanblandning och förvandling" böra man och hustru förvärfa och förvalta hvad de behöfva för en draglig tillvaro samman i ett kärleksförbund, hvars innersta idella mening härrör ur ömhetsbehovet och som åsyftar skydd mot lifvets ensamhetsförnimmelser, människornas köld, ålderns skymning. Det är många fördomar, mycken oklarhet och hetsighet i föreställningslifvet, som måste öfvervinnas. Höjd medvetenhet hos både kvinna och man i motsats till hugskott och tycke såsom utslagsgifvande för ett beslut måste härska på det erotiska området, därest renhet och fasthet skola kunna vinnas. Richard Wagners djupa ord: "Kärleken är ett fritt hängifvande åt den som icke förmår betvinga mig" äro rikare på framtidsinnehåll än de flesta gyllne sentenser af fänkare och skalder.

ERIK NORLING.

KLÄDNINGAR

till Kr. 3.50 per styck är väl billigt? Sänd Eder nerfäskade och oanvändbara klädning för kemisk tvätt och präsning till **Örgryte Kemiska Tvätt- & Färgeri A.-B., Göteborg** och Ni blir förvånad öfver det goda resultatet. Det är ej likgiltigt, till hvilken affär Ni vänd der Eder, ty det är stor skillnad på kemisk tvätt och — kemisk tvätt.

KLIPPAN.

Specialiteter:
Finare Post-, Skrif-, Kopie- och Tryckpapper samt kartong.

Modernaste Finpappersbruk. Iduns textpapper tillverkas af Klippan.

Kvinnornas försakelsedag.

INGENTING FAS FÖR INTET här i världen.

Denna bekanta sats, som dagligen styrkes af erfarenheten, borde de hundratusentals kvinnor i Sverige, som önska rösträtt lägga sig på minnet och omsätta i handling.

Visserligen skänka just nu en stor mängd kvinnor, öfverallt i landet, tid och krafter till att samla namn under kvinnornas opinionsyttring och utföra därmed en berömlig gärning. Men detta är ju också alldeles nödvändigt om ett så beskafadt resultat skall kunna uppnås, att det ger lön för den stora mödan.

Och ett sådant resultat måste och skall vinnas, så sant vi ha en gnista stolthet och solidaritetskänsla i oss.

Det är, som hvar och en kan förstå, ett oerhördt omfattande företag att nå ett tillräckligt stort flertal kvinnor med listor, och det kräver dryga omkostnader. Man måste resa omkring på alla håll och tala om saken och man måste trycka och sprida massor af flygblad till upplysning i frågan förutom mycket annat.

Men hur mycket lättare skulle inte arbetet gå om man hade bättre råd, om man kunde bekosta stora upplysningsmöten, om man kunde ödsla med skrifter, så att saken blefve känd och dryftad i hvar enda hus, om man kunde utsträcka resorna till aflägsna bygder utan bekymmer för utgifterna o. s. v.

Men hvar taga pengar till allt detta? Ja, härpå må Sveriges kvinnor gifva svaret på den "försakelsedag" som hvarje rösträttsförening anordnar i denna månad.

I Stockholm är försakelsedagen bestämd till 29 okt. För öfrigt kunna gåfvor, stora eller

små, när som helst insändas i postanvisning till kassaförvaltaren i samtliga 187 rösträttsföreningar (F. K. P. R.) eller ock till fröken Thorborg Widebeck, kassaförvaltare i Landsföreningen för Kvinnans Politiska Rösträtt (L. K. P. R.) adr. Stockholm 3.

Det finns inte många bland oss, som inte kunna försaka något för att förskaffa rösträtt åt vårt lands kvinnor, såvida vi äro öfvertygade om att det är

kvinnans rätt, lika väl som mannens, att få tjäna fosterlandet på alla områden så långt hon förmår.

Och borde vi inte alla känna att det är förödmjukande för den svenska kvinnan, att inte anses värd rösträtt, när den finländska och norska redan äger den, och den danska och irländska inom kort med visshet får den.

Hvar gång jag ser druckna män — och det är tyvärr inte ondt om sådana — tänker jag: — ni har ansetts värda rösträtt, men inte kvinnorna, som äro nyktra.

Och jag tänker vidare: — kan något offer vara för stort när det gäller att skaffa kvinnorna medansvar i vården af det allmänna?

Och jag ser i minnet en fattig arbeterska, som ur djupet af sitt hjärta förstod hur väl det behöfdes att kvinnorna finge "något med att säga". Hon ville ändtligen ge tio öre, när hon skref sitt namn och gjorde ihärdiga försök att få sin tjugofemöring växlad — den enda slant hon hade för dagen.

Jag erkänner, att jag var glad att hon inte lyckades och att jag slapp taga hennes offer, som hade inneburit en minskning i den knappa dagkostnen.

Jag sände i stället en längtansfull suck till de många ekonomiskt välställda kvinnor, för vilka tio eller hundra eller tusen eller t. o. m. tio tusen kronor inte vore lika stor försakelse.

I mitt stilla sinne hviskade jag till mig själf: — Låt oss ge med fulla händer, inte det minsta möjliga utan det mesta möjliga, när kvinnornas försakelsedag randas.

ANN MARGRET HOLMGREN, f. Tersmeden.

KVINNOPROFILER.

EN UNG MOR.

LITET BLEK ANNU OM KINDEN

såg jag henne första dagen
våren log kring gråa hus. —
Ljum var vinden,
rymden ljus.

Och hon ledde, helt betagen,
vid sin hand ett litet bylle
knappast gammalt nog att gå.

Mötande åt sidan veko,
stannade och sågo på. —
Hela hennes väsen lyste,
blicken log och munnen myste
och det låg ett sällsamt skimmer
som af någon öfverjordisk
renhet kring de två.

Och jag kände att hon funnit
lifvets högsta fröjd i denna
lilla kavaljer i kolt,
i hvars lyckoljufva närhet
hon var stark och modersstolt,
anade att det var samma
kärleks glans, som själf jag mött
från ett modershjärtas flamma,
lysande i sol och rödt.

Såg i allt en moders saga:
alltid gifva, aldrig taga,
alltid redo allt att skänka
åt det stapplande och svaga
lif hon under smärta födt.

TILL EN OLYCKLIG KVINNA.

ACK, MITT BARN, HVART GÅR DU?

Gränden är mörk i kväll.

Ingen hvila när du,

intet fäste får du. . .

Spott är din lön, ditt hem en fånges cell.

Arma lilla barn!

Snärjdes du ej i ditt eget garn

den gång du föll för ett fagert ord? —

Rus och ånger,

ruelse svart som maskfylld jord;

se där hvad till lön du fick,

när du barnsligt säker på lyckan

ur din moders hydda gick!

Stackars barn!

Hur väl jag ville, hur gärna

lösa dig ur förtrollningens garn

och om din lycka värna!

Men — ser du hvilka mörka moln

som skymma bådas vår stjärna?

DEN GAMLA.

VIS AF LIFVET, GAMMAL VORDEN
lutande mot jorden,

grå i håret, men med skalken

kvar i ögat sedan skolflickstiden. —

Flink i orden

om än redan öfver åtti skriden.

Sådan minns jag henne än i dag,

fast hon längesen gick bort och man är jag.

Hon var född i skogen och af saga

hade hon den makt som kunde fånga,

ty jag minns, i vinterkvällar långa,

hur vi tysta satte oss i ring,

medan farmor lugnt och stilla mälte

om sin ungdoms underbara ting.

Och det glimmade rödt på härden,

glöden falnade, vinden hven

och vi vandrade ut i världen

vid en irrande stjärnas sken.

Långt vi gingo,

djupt genom skogarne

hän öfver vidder och öde tjärn.

Offa fingo

vi sofva på logarne,

trygga ändå under farmors värn.

Jättar lunkade

fram öfver fjällen,

trollen klunkade

mjöd ur djurhorn.

Stjärnorna slocknade. Tyst stod kvällen.

Då kom gästen med spetsiga tjurhorn

och det hojtades högt i natten,

sjöd och sjöng i tjärnens vatten,

tills vi ryste och slöto oss samman,

trötta och somnade stilla hän

för att vakna på farmors knän. . .

HJALMAR WALLANDER.

För hudens vård och ansiktets skönhet

CRÈME SIMON

J. SIMON,
PARIS.

Enda skönhetsmedel som icke irriterar huden.

K. ANDERSON

SMYCKEN

Kr. 1 till 20 000 Kr.

Praktikatalog, ringmått gratis.

KUNGL. HOFJUVELERARE.

JAKOBSTORG 1. REGERINGSG. 19-21.

“Hemmet för vanföra”. Fasaden och takterrassen.

Barnförslamningens angrepp — människokärlekens svar.

EN INVIGNINGSFEST Å Stockholms nyombildade vanföreanstalt, som ägde rum i lördags, var inseglet på det stora reformarbete inom vanförevården som de senaste åren fått bevittna i vårt land. Vetenskapen har slutit förbund med barmhärtigheten, och därmed har en helt ny åskådning och en helt ny metod trängt igenom vid behandlingen af de vanföra, på en gång mera hoppfull och — skenbart — mera hårdhänt. De vanföra betraktas icke längre såsom obolliga undantagsvarelser omöjliga för lifvet, hvilka helst allesamman borde få tillbringa sitt lif i asyler. De tagas emot under den förutsättningen, att de skola botas, d. v. s. bli så botade att de kunna intaga en plats och ta upp en uppgift ute i lifvet. Men emedan deras arbetsmöjligheter alltid måste bli inskränkta och kampen för tillvaron hårdare än för de friska, förbindes läkarbehandlingen med en skola, där de få lära sig lämpliga yrken, och arbeta med särskildt konstruerade verktyg.

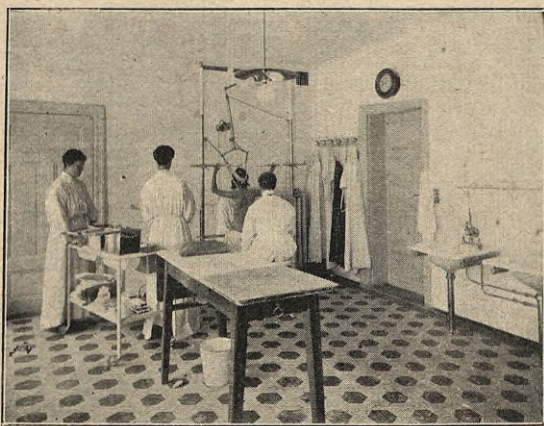
Den nya metoden i vanförevården afspeglas tydligt i den förändring anstalten för vanföra i Stockholm undergått. Den icke blott har utvidgats till dubbla storleken, i det huset ofvanför den gamla skolan — nr 61 Grefsturegatan — inköpts, och slagits ihop med den förra fastigheten samt en flygelbyggnad uppförts å gården. Men allting är dessutom förvandladt och nytt. En ortopedisk klinik, som förestås af professor Haglund med hjälp af en underläkare, doktor Resmark, samt sköterskor och gymnast är inrättad. Här finnas den moderna ortopediens alla hjälpmedel, här rättas förkrympta och förvridna kroppar, stärkas svaga lemmar med bandager, här sättas de allra hjälplösaste på fötter igen, här läras fullvuxna gå, som aldrig tagit ett steg. Behandlingen kan vara smärtsam, men resultaten likna under-

verk. Det nära samarbete som äger rum mellan skolan och kliniken är till stor fromma för resultatet. Förutom anstaltens egna behandlas här två gånger i veckan fritt patienter från hela landet. De behöfva icke ha något annat belegg än sin vanförhet för att deras fall skall undersökas.

Från kliniken går en hiss med plats för bår upp till öfre våningarna, där sjuksalar finnas, för dem som ligga under behandling. De, som afslutat eller ännu icke börjat densamma, bo i små elevrum med plats för 4 å 5 i hvarje. För de små patienterna och de äro många, finns ett dagrum, för de större en skol- och läsesal, där lektioner och föredrag hållas. De kvinnliga eleverna ha sy- och väfsalar, där äfven slickmaskinerna skramla, de manliga verkstäder för borstbinderi, bokbinderi, skomakeri och snickeri.

Inalles har anstalten ett femtiotal skyddslingar, däraf ett tjugotal kvinnliga. Man har redan måst göra åt sig för bereda rum åt fler patienter än som från början afsetts, så stort har behövet visat sig vara.

Alla lokaler — utom de förutnämnda kök, diskrum, serveringsrum, tvättstuga,

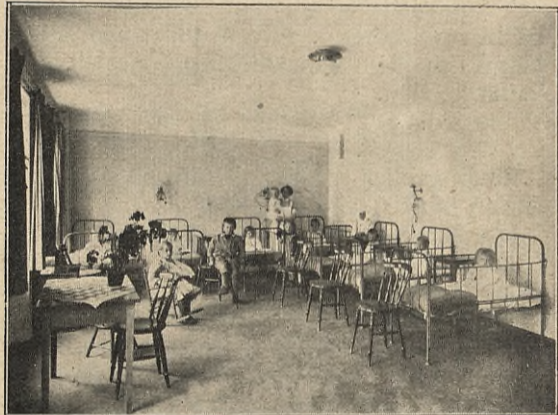

Gipsningsalen.

tork- och strykrum, matsalar för eleverna och för tjänstemannapersonalen — äro nyinredda. Gult är den förhärskande färgen och björk det förhärskande träslaget, och man får ett ovanligt hemtrefligt intryck af det hela. De två medlemmar af byggnadskommittén, som haft hela inredningen i hand, äro fru Forsgren och fru Amoureuse. Hon var föreståndarinna, fröken Ina Amoureuse verk är ett mycket godt belegg på hennes stora förmågan att förena det hemtrefliga och det smaktrefliga med det billiga. Köksafdelningen, där all kokning sker å gasspisar uteslutande, har sådana hygieniska och tidsbesparande apparater som diskmaskin och potatisskalningsmaskin. Husmodern ger sin stora familj hemmamål, ej anstaltsmat.

En rond genom anstalten i dess nya skick kvarlämnar trots de många olyckliga man här får se, ett intryck af glädighet, af arbetslust, af tapper sträfvan både å deras sida, som hjälpa, och å deras som bli hjälpta. Arbetet går med lif och lust och resultaten äro förvånande goda. Disciplinen är och måste vara sträng, särskilt måste läkarnas föreskrifter noga följas men detta hindrar inte glädjen.

Man har icke velat nöja sig med olyckans dom som slullig, utan begärt resning i målet. De som haft penningar gifvit dem, de som haft kunskaper och krafter ha ställt dem till förfogande, kommunerna få hjälpa hvar och en sina. Ett helt system har organiserats. De tre vanföreanstalterna i landet, af hvilka de i Helsingborg och Göteborg undergått enahanda nydaning, ha sammanlutit sig med en gemensam centralstyrelse, å landets olika platser har denna styrelse ombud, som dels hjälpa de vanföra till vård, dels ta hand om dem, då de komma tillbaka från resp. anstalter, och stå dem till tjänst med råd och dåd vid behof, då deras band-

Sjuksal för småbarn.

ger, kryckor, ortopediska skodon e. d. behöfva repareras.

Detta är människokärlekens svar på barnförslamningens angrepp i vårt land. Åttio procent af de på anstalten inlagda ha nämligen blifvit märkta af barnförslamningen.

Vid invigningen närvaro drottningen, kronprinsen, hertigparet af Västergötland samt representanter för Göteborgs och Helsingborgs anstalter och för vanförevården i Danmark och Norge. Högtidstalet hölls af professor Anders Wide, som gaf en historik öfver det arbete, som under de gångna 22 åren utförts af Föreningen för bistånd åt lytta och vanföra samt tackade de donatorer som genom sin frikostighet möjliggjort utvecklingen af arbetet.

E. W.

Pellerins Växt-Margarin ..... **ersätter** .....
 det finaste mejerismör.

En senhöstnatt.

Af GÖSTA AF GEIJERSTAM.

I ARO ENSAMMA I HYTTAN — jag och min hund — senhöst i fjällen — senhöst och drifvande regn öfver öde myrar och ljöar. Långt bortifrån där män-
E... Tystnad, en stor oändlig, Sverige nad... svaga flämtande ljud och tnet, som smeker stenarna ne-
illa hyttans fönster. — Men långt
orfjällen brusar det som af miljon-
iskande stämmor, ty nu kommer vin-
tern... Elden hvisslar och sprakar.

Alla ljud komma så ängsligt och högt, det knäpper i knutarna och döden tlickar i väg-garna...

En hvit räf jämrar högljudt och skälfvande någonskans långt därute där dimman och reg-
net drifver... och Finn, min hund, spetsar öronen och morrar. Så tystnar det igen, plötsligt som kväfdt af en näfves grepp och stiger åter, skärande ångestfullt och ensamt genom tystnaden, stiger och sjunker... sjunker och dör, som ljudet från en bristande sträng...

— Kanske äro allt och alla döda, Finn, utom vi och detta gråtande djur därute... — Han är ett underligt sällskap min hund, han gör mig så förtvifladt nervös. Långa timmar kan han sitta med de vaksamma öronen på skaff, följande något som går och går omkring oss — något endast han ser och förnimmer... kvidande och darrande stryka sig mot mina ben, sökande hjälp...

Finn, hvad hör du nu! — Hvad är det som tassar därute på mjuka fötter — tyst, jag hör! Stilla, stilla, så kanske det går förbi — spark i stenarna, en lätt duns mot väggen och jag ser ett ansikte upplyst af elden lätt invid fönsterrutan, ett gammalt fåradt ansikte inramadt i skinn... ett par ögon, som irra oroliga och forskande som på en spejande vessla. Så blir det borta... dörren glider upp och in tassar en liten skinnklädd grå gestalt med knäande steg.

"Bara en lapp," tänker jag och skäms öfver min ångest.

Ett ögonblick ser han sig om, så sätter han sig på bänken närmast elden.

Jag minns en värds plikt mot en gäst som kommer våt och nattetid i fjället, friskar upp elden och kokar kaffe.

"Hvad är du för en?" frågar jag så, i det jag sätter kaffekoppen framför honom.

Han griper den och ser hastigt upp på mig och jag ser att hans ögon blifvit underligt hvita och döda.

"Mikko Kantamojnen," säger han fort i lapparnas sjungande diskant.

Och jag vet och minns! Mikko Kantamojnen, han, den underlige enstöringen, som bodde Gud vet hur och hvar i fjällen vinter och sommar.

Hans saga? — Han var en af dem, som grubblat sig underlig i ödemarken.

I sin ungdom miste han hustrun och ett litet barn på pulkfärd mot söder — på flykt för vargar. Mikko kom ensam och sönderbiten fram till folk... och så blef han borta.

Men hvarje år grep fjällskräcken den ensamme och han kom fram till folk, alltid lika ensam, alltid nattetid — så som han kommit till mig. Jag ser på honom, eldskenet lyser på hans bruna ansikte med djupa fårör grädda af ångestens och Vår Herres starka finger, lyser på det smutshvita sträfva håret och hans händer, som hvila slappt på bän-

ken, seniga giktbrutna näfvar med röda knutar efter gammal frost, den tandlösa munnen arbetar.

Koppen kallnar glömd och orörd framför honom.

"De ha kommit tillbaka," säger han plötsligt och hans stämma är förtrolig och låg, som berättade han mig fortsättningen af en hemlighet bara vi två känna.

"Jag kapade taget," fortsätter han.

"Tag barnet, skrek hon, skrek förstår du så, att jag hörde det öfver renens spark och ulfvens ljut..." han tystnar och svarar vädrande på något endast han hör... "Tag barnet, skrek hon i kväll också... alldeles inne i örat på mig, kallt... sitter som en isklump i nacken. — De ha följt mig hit, men in komma de icke," han ler listigt, "jag har offrat till Sima Lango och Akka Njargo... två ren, många ren..." Och jag minns lapparnas urgamla sed att gräfva ned renen lefvande som offer åt sina gudar, som en kall ödemarkens vindpust slår mig minnet.

"Tag barnet, skrek hon, det gurglade blod i halsen på henne då hon skrek, ty vargarna höllo redan på med sitt," han sjunker ihop på bänken, händerna famla i ångest, en jämrande ström af ord i hans eget språk nå mitt öra som ett djurs klagan.

"Kunde jag för, att hennes ren var svagare än min, hade jag inte kapat taget hade jag gått under själf." Han vaggar sakta af och an på bänken, munnen arbetar krampaktigt och fort.

"Det är femtio vintrar sedan dess," säger han så lågt att orden nå mig som en aning.

Därute ökar vinden och snöblandadt regn piskar rutorna, inne från bergpassen komma djupa dofva orgeltoner.

— Nu kommer vintern.

Mikko sitter stilla, bara munnen, som arbetar rastlöst och de gamla händerna, som famla. Elden i spiseln dör ut och det blir mörkt omkring oss. Finn står tätt tryckt mot mig, vaksam och skälfvande inför detta som nästan icke längre hör jorden till.

Ur mörkret stiger Mikkos klagande svaga jämmer oss i möte som ett djur i nöd, blandande sig med ovädret, som ökar därute.

Och jag faller i sömn, där jag sitter, af alla dessa enformiga ljud med Finns hufvud i mitt knä...

Jag vaknar vid att en dörr går igen, öfver rummet ligger ett kallt grått morgondis och då jag ser ut genom fönstret ser jag Mikko Kantamojnings krokiga gestalt försvinna sin väg i ödemarken, dimman slöt sig omkring honom — drifvande dimma i underliga formationer som hemska drömmar utan början och slut...

Litteraturen i spetssömnad

har ökats med ett album af fröken Elsa Hjorth, hvilket innehåller 75 mönster i naturlig storlek, dels till den kvinnliga dräktens prydnader, dels till textila arbeten såsom kuddar och dukar. Mönstren äro dels kopierade från gamla spetsar dels nykomponerade. I allmänhet torde mönstren i den klassiska stilen vara att föredraga, åtminstone när det gäller klädedräkten, där man aldrig kan vara nog försiktig.

Boken, hvars pris är 3 kr., har utkommit å Vilh. Siléns förlag, Stockholm. Till arbetet rekommenderar fröken Hjorth garn från Ångermanlands Hemslöjdsförening, Sollefteå, ett garn, som är utomordentligt vackert i färgen och i motsats till de utländska alldeles fritt från bomull. Hemslöjdsföreningen, som har garn i en flerfald groflek, sänder sina varor på beställning öfver hela landet.

Fredrika Bremer och erotiken.

Ett bidrag till hennes karaktäristik. För Idun af LYDIA WAHLSTRÖM.

(Forts. o. slut.)

FÖRST AF DE TEORIER HON därom skapade på äldre dagar, när känslorna och minnena blifvit blekare och intresset för de ogifta kvinnornas ställning blifvit allt starkare.

Det är då, men först då hon i "Nina" väger äktenskap och ogift stånd mot hvarandra och låter vågskålen nära nog luta åt det senare hållet; det är i 40-årsåldern hon kallar erotiken i sin egen roman "En dagbok" "andlig brännvinsbränning" och säger, att det vore bättre och renare att söka väcka intresse för andra kärlekar (!) än den mellan olika kön. Det är ännu längre fram i 50-årsåldern hon i ett annat brev till Hedlund, (16.12. 1852) än det nyss citerade, märkligt såsom innehållande ett slags utkast till den platoniska erotiken i Hertha, nästan uteslutande betonar "andarnas giftermål", hvarigenom "ett nytt andligt lif" uppkommer. Men det finns ingen anledning att på forskningens närvarande ståndpunkt ge dylika ord en retroaktiv verkan och kalla henne "en född vestal".

Detta gäller äfven en annan sak, som bidragit till uppkomsten af denna teori, nämligen förhållandet till Per Böklin, den ende man, som i hennes 30-årsålder höll på att bli en verklig fara för hennes frihet.

Jag påminner här om ytterkonturerna af Fredrika Bremers och Böklins historia. Böklin, bondson från norra Skåne och fil. magister från Lund, var vid sitt sammanträffande med Fredrika Bremer (aug. 1831) rektor för den lilla skolan i Kristianstad, där hennes sväger var hofrättsassessor. Hon var vid den tiden 30 år gammal och 35. Assessor Quiding hade förmedlat deras sammanträffande, emedan han i Böklin såsom en umtärkt pedagog, känd för själfständiga klassiska och filosofiska studier, riktigt anade, den man, som kunde bli svägerskan till största hjälp i hennes eget själfstudium. Detta studium fortgick under Böklins ledning två på hvarandra följande vintrar med mellanliggande flitig brefväxling, som i tonen blir allt hjärtligare och mera personlig, slulligen å ömse sidor med en inte ringa erotisk bismak. Och hennes biografer, som dock erkänna sig inte haft full tillgång till denna brefväxling, säga uttryckligen, att de båda "varit djupare berörda af sitt ömsesidiga förhållande än som kan förklaras af vanlig vänskapsförbindelse". Efter många om och men, mycket filosoferande öfver lifvets högsta frågor och många innerliga, bräddfyllda bref, där hon fantiserar om Abélard och Heloïse och hon en gång säger: "Du skall också en gång ha ett hem, ditt eget eller mitt och mina sysstrars", blir ändå slutet, att Böklin i Jönköping vänder om från en länge planerad Stockholmsfärd och att Fredrika rent ut skriver: "Jag känner ingen kärlek, jag har ej den känsla, som gör, att man vill lefva blott för en och utan hvilken jag ej skall gifva bort min hand".

Fullt kan inte historien om krisen dem emellan afgöras, förrän brefväxlingen blir fullt tillgänglig, men tre ting äro härvid vissa. Först att Fredrika trots sitt afslag kände sig en smula smärtsamt berörd af att han nästan omedelbart härpå brände sina

A.-BOL. C. ALB. KLINTBERG
(Ohlén & Klintberg)
Klädeshandel, 16 Drottninggat., Sthm.
Ett utsökt vackert Höstlager af Damdräktstyger, Astrakan och Ulstertyger inkommet. Prover sändas gratis o. franko.

Kobb's Canton Thé
är en ytterst delikat och hälsosam thédryck.
Till salu i alla finare speceriaffärer.

Till "Iduns" ärade läsarinor!

skepp genom ett giftermål med en kvinna, som ej kunde dela hans teoretiska intressen. Vidare att Böklin efter Fredrika Bremers död aldrig var den samme som förr, men under den tiden, då han för öfrigt var änkring, nedskref de minutiösa anteckningar om deras samvaro, som delvis tjänat till ledtråd för biografien. Slutligen att dem emellan det vackraste vänskapsförhållande hela lifvet igenom fortfor.

Hvad var då innersta orsaken till att Per Böklins och Fredrika Bremers roman inte kunde sluta som dåtidens romaner skulle göra? Själff har hon tydligen önskat ett dylikt slut, då hon nämligen den 8 juni 1834 skrifer ned ord, som kanske vid första påseendet endast synas bekräfta "vestal-teorien": "Kunde jag blott älska så fullt som detta underliga och dock så varma hjärta behöfver, huru godt vore det ej för mig; huru lyckliga kunde vi ej båda blifva! Vi ha båda inom oss hvad som kunde gifva oss fyllnad och kraft till högre utveckling — jag vet, jag känner det. Hvarpå hänger det då, att denna vink af försynen ej blef fullt följd?"

Det ligger nära till hands att här peka på Fredrikas tydligen något öfverspändt flickaktiga fordringar på värmegraden af de känslor, som kräfdes för ett äktenskap — minst lika hög temperatur som i hennes ungdoms första och enda stora upplevelse. Någon påpekade just för mig, att den underliga motsatsen som vi alltid stöta på i hennes romaner mellan öfversvinnlighet i de stora kriserna och realism i blicken för detaljer, mycket väl kan ha spelat in äfven i hennes eget lif. Hon älskade kärleken i hög grad och kunde inte ge den nog öfversvallande epitet, men just därför måste de små lyten, hvarmed de älskade föremålen alltid råkade vara behäftade, endast desto skarpere falla henne i ögonen. Hade det varit de dåtida romanbofvarna med deras stora brott, hade det varit en annan sak, "de ädla röfvarne", "de vilda ynglingarne" — se t. ex. Bruno i "Grannarne" — dem måste man ju offra sig för och älska dubbelt just för deras romantiska laster. Men de små löjligheterna i hennes egen skäligen tama manliga omgifning, dem kunde man bara se på med en snäll humoristisk tants öfverseende, men de stodo i vägen för "den stora glödröda lidelsen". Och Böklin var nog minst af alla i sin apparition den bedärande "Öfverste H." som den alljämt aristokratiska och romantiska Fredrika skulle ha behöft för att få känslorna till kokpunkten. Har hon någon gång senare råkat en sådan man, var det i Ralph Waldo Emerson, den store amerikanske panteisten som för hennes då femtioåriga lilla flicksjäl tycks ha haft det öfverlägsnas hela skrämmande och tilldragande makt och som hon ritat af i ett idealiseradt porträtt, som George Eliot i alla fall kallat underbart likt. Hur pass skarp blick Fredrika hade för mäns utseende, finner man bäst af hennes humoristiska skildring af Geijer vid första intrycket: "En liten fryntlig man med korta, tjocka fingrar, sammanlupna, plirande ögon och magen rundad af fetma, blyg och talande oafbrutet om struntsaker." När hon sedan börjat hålla af Geijer och finner likhet mellan honom och Böklin "i min och skraft och sätt att tala", lugnar hon visserligen den senare med: "min vän är hundra gånger vackrare och har helt andra ögon". Men hur det var, kan man dock af porträtt (äfven de af Fredrikas egen hand) liksom af de skildringar om Böklin man har bevarade i tryck,

sluta sig till att han som romanhjälte måtte ha stått sig slätt. Liten och med skånsk tröghet i sitt tal, grön tröja och långpipa, ständigt omhvärfd af tjocka tobaksmoln, dem också Fredrika stundom skämtar öfver! När så därtill kommer en utpräglat skånsk dialekt med hvad den innebär för estetiska stockholmares öron, så fattar man nog hvarför Fredrika väl kunde innerligt hålla af, men inte just svärma för den man, som dock för lifvet blef hennes närmaste vän och förtjänade vara det genom sin lärdom, själfullhet och nobla karaktär. Så mycket än Fredrika Bremer älskade att tala religionsfilosofi med en skolmagister — hon hade dock ännu som 34-årig säkert föredragit den illitterate, men svarlockige löjntanten, som inte vändt i Jönköping utan fortsatt till Stockholm, satt stegen mot hennes fönster och resolut bortfört henne på sin "eldiga springare"!!

Hennes biografer ha tillagt en annan orsak: Fredrikas aristokratiska fördomar, som inte riktigt kunde öfverbygga dåtidens starka klasskillnad mellan å ena sidan en fattig präst och skolrektor i en småstad och å andra sidan en världsdam med fullkomligt kosmopolitisk bildning, hemmastadd i hufvudstadens högsta societet och bosatt på ett verkligt gammalt slott med anor — både egna och slottets — sedan 1600-talet.

Vi få låta detta skäl gälla hvad det kunde på den tiden. Vi minnas ju, att ingen ofrälse man nämndes till statsråd förrän 1829 och att bestämmelsen om att halfva antalet justitieråd skulle vara frälsemän först 1844 upphäfdes. Och Fredrika Bremer var påtagligen, om någon, att betrakta som "adels vederlike". Fredrikas ifver att få Böklin till Stockholm, göra honom till präst i hufvudstaden och få honom att ägna sig åt filosofiskt författarskap i stället för åt det oemärkta pedagogiska arbetet är ju också talande nog. Starkare synas mig dock dåtidens kraf på en husmor ha kunnat lägga sig hindrande i vägen. Fredrika hade tillräcklig erfarenhet af landlif för att veta hvad en prästfru i landsorten hade att göra, särskildt på den tiden, och hon har uttryckligen sagt, att hon som gift hade måst försaka författarskap och studier — hvilkas salighet just då genom Böklin riktigt hade uppgått för henne. Och med dåtidens kommunikationer hade hon i Skåne till på köpet varit så godt som stängd för alltid från sitt barndomshem och sitt gamla umgänge. Då för tiden tog posten mellan Lund och Stockholm en vecka, och summa två gånger kom Fredrika åt att besöka Böklin under de följande trettio åren.

Sårad stolthet spelade nog också, som Hellen Lindgren påpekat, en roll härvidlag: "Var hon en förälskad kvinna, och hade hon sett hans föregående tröghet att förminska afståndet dem emellan, var det icke också ett slags prof, hvarpå hon ville ställa honom, nämligen om hans kärlek till henne var större än hans studieglädje, än sällskapandet med böcker och tillfredsställelsen att vara auktoritet i en landsortsstad, där han kände sig hemma och öfverlägsen?" Och å andra sidan hur skulle Fredrikas sällskapsglädje låta förena sig med denna ensliga samvaro? Hon kände, som den ofvannämnde författaren säger, "icke blott en alltid het intellektuell problemlust för hvarje ny fråga, utan för att tillfredsställa denna kände hon ett evigt vaket intresse för hvarje ny fångslande person, som uppenbarade sig för henne".

Böklin med sin skånska örörlighet, kanske också sin bondenatur och sin manlighets stolthet och rädsla att göra en slät figur i hennes umgängeslif, höll ej profvet och Fredrika å andra sidan kunde ej försaka den intellektuella passion, som hos henne vid denna tid efterträddt den erotiska. Hon var en alltför svensk kvinnonatur för att härvidlag kunna jämföras med m:me Staël eller Georges Sand, dessa "grandes amoureuses" ännu i 30-40-årsåldern. Hon har nog sagt alldeles sant, när hon 1835 i ett bref till Böklin säger, att hans egentliga rival hade varit "denna kärlek till konsten och betraktelsen, denna underliga bildningsdrift, som tar i anspråk hela människan eller, motad, ligger inom henne som ett samvetskval, som ett tyst hjärtegnat". Vill man ha ett riktigt omedelbart intryck af det passionerade i hennes kärlek till vetande vid denna tid, kan man läsa ett bref till Leuhusen dateradt Kristianstad dec. 1831:

"Jag har under ett par månaders tid njutit hvad njutas kan här på jorden och kanske nära känt himmelens glädje. Ty tilltagande i kunskap om Guds verk och med detsamma om honom, känsla af att skrida fram mot ljuset, ljusning af ljuset själf, kärlek och tacksamhet mot den, som skapade mig till ett så härligt mål — hvad, hvad finnes mer rent, mer skönt, mer rikt i njutning, i glädje!"

Många kunna sålunda de skäl ha varit, som talat emot giftermålet med Böklin, men alla torde de kunna sammanfattas i ett: för den då 34-åriga Fredrika Bremer var redan den ålder öfver, då hjärtat kan öfverrösta alla skäl. Den tiden hade funnits, men fanns inte mer, och hon var inte den, som sökte fantisera den tillbaka. Ersättning fann hon sedan rikligen i det religiösa lifvet och i vänskapen, där Böklin skriftligen höll profvet — lifvet ut.

"Resignation", säger kanske en och annan tviflare. Men resignation brukar knappast den ha, som vid 34 år kan tala om "lillvarelsens fullhet och rikedom", som hon i denna stund "njuter med en frihet och fröjd, som icke blir så mången maka och moder till del". Eller vid 56 års ålder i ett bref till Böklin: "Lifvet är mig för fullt — — hjärtat är för fullt och sinnet så upptaget af arbetet och lusten att tillägna mig hvad lifvet och dagen bjuda och tiden så knapp" — —

Ingen, som ägnat någon uppmärksamhet åt hennes båda kolleger, kvinnörörelsens banbrytare i Norge och Finland, Camilla Collet och Fredrika Runeberg, kan heller undgå att se, att Fredrika Bremers lif gör ett vida lyckligare och mera harmoniskt intryck än de andra bådas, så lyckligen gifva de voro. Hvarför? Helt enkelt emedan hon totalt kunde glömma sig själf för andra. Min mor brukade berätta hur hon en gång sett Fredrika Bremer i en af de små roddbåtar, som ännu på 40-talet utgjorde kommunikationerna på Stockholms ström, hålla upp sitt parasoll, så att roddargumman skulle få lite svalka, medan solen sken henne själf rätt i ansiktet. Och hvarje nytt smådrag, hvarje nytt bref af henne ger oss bara mera af detta intryck. — Ingen kan karaktärisera Fredrika Bremer bättre än Geijer en gång gjorde på en bjudning hos Lindblad då han utbrast: "Ja min söta Fredrika, om du bara kunde skjutsa oss alla in i himmelriket, skulle du gärna själf stanna utanför!"

A. SELANDER & SÖNER,
GÖTEBORG & STOCKHOLM.

Den som anskaffar möbler, utan kostnadsförslag från oss, går kanske miste om just det, som skulle passat honom bäst.

40-årig erfarenhet som en af de förnämsta möbelfirmor i landet hafva

KONSTNÄRLIGT SKOLAD LEDNING.
BINDANDE GARANTI FÖR - - -
FÖRSTKLASSIGT ARBETE. - - -

För STOCKHOLM:
Särskild MÖBELARKITEKTBYRÅ
med profutställning, Birger Jarlsgat. 9.
Föreståndare: **Sigge Almén.**

"Det nya Årsta."

Centralkommittén bildad för kvinnornas hus å Baltiska utställningen.

DLANERNA PÅ ETT KVINNORNAS eget hus å Baltiska utställningen 1914 börja nu att ta fastare konturer: en arbetsuppdelning är skedd, i det en centralkommitté med underkommittéer konstituerats. Vi meddela i dag porträtt af damerna i denna centralkommitté. I densamma representeras finanskommittén af fru Eva Upmark, kommittén för yrkesstatistik af fröken Axianne Thorstenson, sociala kommittén af fröken Mathilda Widegren, kommittén för kvinnans rättsliga ställning af d:r Alexandra Skoglund, biografkommittén af fröken Berta Hübner. Pressens representant är fröken Maria Cederschiöld, byggnadskommitténs fröken Karin Wästberg. Dessutom ha invalts i kommittén fröken Lilly Zickerman och fröken Ulla Piper.

Till det nya Årsta som kommer att resa sig å en öppen planterad plats i närheten af kronprinsessans rosengata, uppgöres ritning af arkitekten Arwidius i samarbete med fröken Karin Wästberg. I fråga om restaurangens inredning har en sådan expert som fru Wilhelmina Skogh lofvat sitt biträde. Dessutom kommer skolkökslärarinnornas förening att inreda ett mönsterkök lämpadt för småbogarhem, däri undervisning kommer att ges om bästa sättet att nedbringa lefnadskostnaderna. Biografkommitténs uppgift blir att söka åstadkomma filmserier från olika kvinnoyrken.

Den kommitté som för närvarande har det mest maktpåliggande arbetet är dock finanskommittén. Med kvinnlig försiktighet vilja nämligen de ledande icke kalkylera med möjliga inkomster af inträdesafgifter och restaurantrörelse utan önska få alla kostnader betäckta i förväg. De vädja därför som våra läsarinnor funno i förra veckans nummer af Idun till de svenska kvinnorna att alla göra sitt till för att förverkliga tanken; som en särskild offerdag ha de tänkt sig den 16 november, 50-årsdagen af svenska kvinnans myndigförklaring. Den gifta kvinnan i Sverige är visserligen fortfarande omyndig men detta får väl betecknas som ett ytterligare skäl, hvarför hon nu skulle vara med och ge ett kraftigt handtag vid ett arbete, som just syftar till att visa hvad den svenska kvinnan förmår och hvilken ställning i sitt land hon är värdig.

AGDA MONTELLUS, ordförande.

EVA UPMARK, v. ordförande.

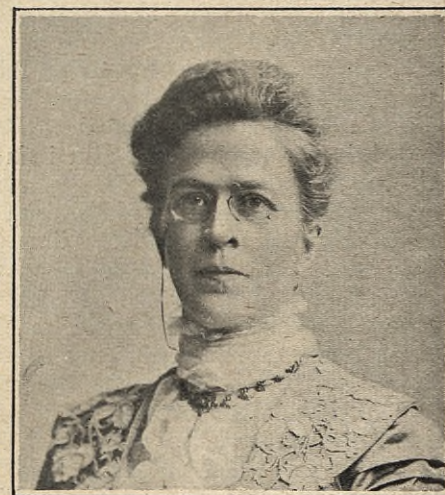
LILLY HEIL-STRÖM, sekreterare.

SIGNE LAUREL, sekreterare.

MATHILDA WIDEGREN.

MARIA CEDERSCHIÖLD.

AXIANNE THORSTENSON.

ALEXANDRA SKOGLUND.

BERTA HÜBNER.

KARIN HOLMGREN.

"BUENA VISTA"

ETT MÄRKLIGT PRIVAT- MUSEUM

INGENIÖR J. ANDERSON.

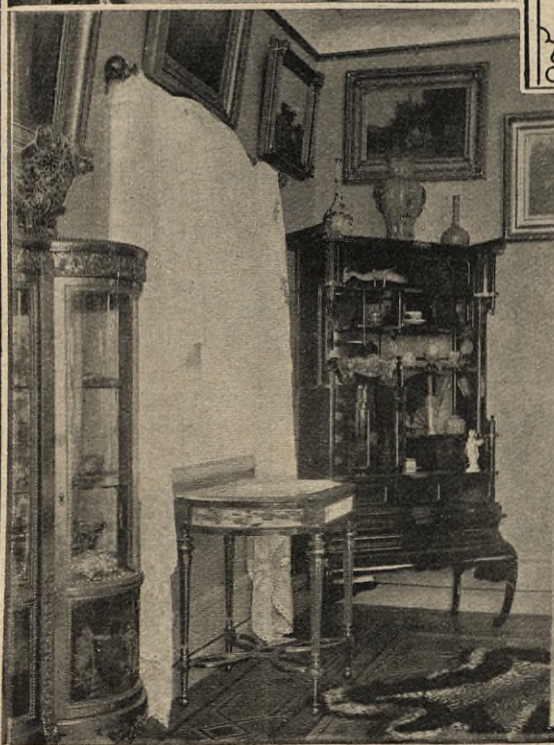

FRU CECILIA ANDERSON

EN SOM SOMMARTID BESÖKT Nordens Sorrento, Båstad, har helt visst sett stjärnbaneret vaja uppe på Hallands-åsens krön framför en större slottlik byggnad. Denna byggnad är "Buena Vista" och där har sedan några år tillbaka residerat den främste i Sverige bosatte svensk-amerikanen ingenjören och brobyggaren J. Andersson.

Den egendomliga byggnaden, som är uppförd i fyra våningar med granitsockel, är efter amerikanskt mönster och verkar högst gedigen genom sin stora stenmassa, sina granitverandar och sin mot landssidan ut-

byggda vindbrygga. Byggnadens läge är enastående vackert. Framför och nedanför hufvudfasaden ligger hela badorten Båstad med sina lummiga trädgårdar och brokiga småvillor och längst nere ligger Laholmsbukten och Kattegatt. Från Buena Vistas terrasser är utsikten milsvidt ikring kantad af skogklädda marker och på åkrarna ligga slättens små rödmålade stugor. Här uppe på Hallandsåsen, med sina bokskogsklädda sluttningar, slår näktergalen sina drillar och göken ropar sitt kuku från någon skogsdunge. Framför "Buena Vista" ligga härliga blomsterrabatter och luften fylles af rosornas söfvande doft.

Men i sällskap med vår värd vandra vi upp för den stora granittrappan, vid hvars fot ligga tvenne väldiga skal af den indiska jäfmemusslan (*Tridacna gigas*) fyllda af de skönaste blommor.

Vi komma in i en af de nedre våningarna och vi frapperas genast af dess egendommiga interiörer i hallar och salonger. Allt är ordnad med den yppersta smak och ögat fägnas af de gedignaste konstföremål. Nedre delen af hallen är prydd med en mängd praktfulla porträtt af nordiska regenter och en del större väggytor äro behängda med större japanska sidengobelänger med invälda fasan- och påfågelmotiv i naturlig storlek. Salongerna innehålla de dyrbaraste japanska konstmöbler, snidade i ebentholz med elfenbensinläggningar och i salongernas nischer äro placerade väldiga japanska bronsvaser med på egendommeligt sätt ringlade drakar. De stora väggytorna täckas af många härliga taflor af såväl moderna som utländska mästare. Den svenska målarkonsten har många representanter här och särskildt lägga vi märke till charmanta dukar af Törnå, Skånberg, Bengt Nordenberg och många andra. Biblioteket innehåller många rariteter. Märkligast äro nog en del böcker från Birma. De likna en slags smala persienner. Bladen äro tunna val-sade kopparplattor, på hvilka texten är utförd för hand. Pärnarna äro af bambu med skulptur i relief. Alla rummen äro fyllda af de märkligaste indiska och japanska konstföremål i porslin, silfver etc., etc. Men vår älskvärde värd och värdinna bjuda oss upp i den öfre våningen, den s. k. museivåningen. Här äro ett 10-tal större salar och allt är här vetenskapligt ordnad. I en af de första salarne har fru Cecilia Andersson ordnat upp sin stora samling af blötdjur såsom snäckor och musslor. De innehålla något öfver 6,000 arter och ligga vackert systematiskt ordnade i skåp och montrar, och man måste verkligen förvåna sig öfver hvilket arbete som fru Andersson nedlagt på dessa samlingar med deras klassificering och ordnande. I detta rum kan man verkligen få se ett prof på den prakt, som finnes i hafsdjupen. Här ligga väldiga trumpetsnäckor och snäcköron, de förra så välkända från afbildningar på antika konstverk. Ett skåp är fyllt af flera hundratals arter af de s. k. kägelsnäckorna (*Conus*), hvilkas beet äro så giftiga att de kunna döda en människa. Där ligga långa sviter af de praktfullaste former af tornsnäckor, perspektivsnäckor och purpursnäckor i den brokigaste mångfald, och af purpursnäckorna (*Murexidæ*) lägga vi särskildt märke till en art, som har tumslånga sylliknande taggar på hela skalet, och på vår förfrågan meddelar fru Andersson oss att dess namn är *Murex tennispina* från Ceylon. I denna samling finnas snäckarter från alla trakter af jordklotet allt ifrån nord- till

sydpolen. Fru Andersson visar vidare sina stora entomologiska samlingar, bestående af fjärilar och skalbaggar. De förra finnas i synnerhet af dagfjärilar i de mest sidenskimrande och brokiga former. Främst beundra vi de stora *Papilio*- och *Morpho*-arterna från tropikerna. Bland de märkliga *Heliconiderna* se vi många stora sällsyntheter, likaså bland skalbaggarne. Under vårt senaste besök var just fru Andersson som ifrigast sysselsatt med att ordna sitt stora utbyte af insekter och snäckor som hon insamlade i vintras under en resa i Västindien där bl. a. öarne St. Thomas, Haiti och Jamaika besöktes. Men vi fortsätta vår vandring ibland samlingarne. Här finnas flere tusen nummer af etnografiska föremål i form af vapen och husgeråd från Söderhafsoarne. Men hvad som bland de exotiska föremålen mest faller oss i ögat är de märkliga dödsmaskerna från Ceylon, af hvilka det finnes ett par hundra och en del i mansstorlek. Denna samling är ytterst dyrbar och är den största i sitt slag och i afseende på typer t. o. m. öfverträffande British Museum i London. Väggarne i de salar, där dessa masker äro förvarade och på hvilka en stor del äro upphängda göra ett spöklikt intryck. Dessa grinande träbeläten med sina ögon som "sitta på skaff" målade som de äro i de grannaste färger öfverträffa den djärfvaste fantasi. En vägg upptager en större serie orientaliska gevär med de vackraste inläggningar. På golfvet står en större egyptisk mumiekista, bronskanoner från Filippinerna och en mångfald andra föremål. En af salarna inrymmer sten- och bronsåldersföremål, en samling kristaller och kristallinsiska mineral, hvilka varit exponerade på en af de stora utställningarne i Förenta staterna. Slutligen få vi se den stora samlingen af guld-, silfver- och kopparmynt, som i afseende på de förra är den största i vårt land.

Det är väldiga skatter af såväl naturalier som etnografiska föremål, som samlats i Buena Vista och hvilka allt jämt ökas.

Det är blott få år som ingenjör Andersson varit bosatt i Sverige. Först bosatte han sig ett par år å Djursholm, men byggde sedan sitt stora museum i Båstad. Ingenjör Andersson kan se tillbaka på en lång och arbetsam lefnadsbana. Han är född 1848 i Jämshögs socken i Blekinge och utflyttade redan vid unga år till Amerika och slog sig år 1869 ned i Nebraska, där han fick anställning vid brobyggnadsarbeten. Han steg till förman och vann snart anseende för energi och pålillighet. På fristunderna arbetade han flitigt med egna studier för att ersätta bristerna i sin skolunderbyggnad. Han blef snart ledare för åtskilliga större företag samt begynte vid 35 års ålder, då han redan samlat en anseelig förmögenhet, att drifva ingenjörsvärsamhet för egen del samt bildade tillsammans med en amerikansk ingenjör firman Andersson och Barr. Bland de många arbeten, som denna firma utfört, märkas bl. a. broar öfver Ohio-floden, i Kairo, i Illinois, St. Johnsfloden, i Jacksonville, i Florida, i Mississippi, i St. Louis och Arkansasfloden, i Little Rock och vid Forth Smith, samt skeppsvarf och hamnar i Siguabukten af Caribiska hafvet och Santiago de Cuba. Personligen har ingenjör Andersson ledt byggandet af världens största broar, nämligen 1881-1883 den 310 meter långa Atchafalabayabron (hvars grundpelare ligga 35 meter under högvatten) öfver floden med samma namn och 1886-1888 Hawkesbury-

bron (hvars fästen ligga 49 meter under lågvatten) nära Sidney i New South Wales. Vidare har han byggt Bostons kloaksystem och lagt grundvalarne till den stora Washington-bron öfver Hudsonfloden i Newyork. Ing. Andersson har äfven byggt den första tunneln under Hudson-floden, hvarvid för första gången användes ett af honom upfunnet system det s. k. pilottunnelsystemet för underjordiska grundläggningsarbeten. En följd af år var ing. Andersson ordf. för det stora Ponupo Mining Co. på Cuba samt järnvägen med samma namn.

Bland utmärkelser som kommit honom till del kan nämnas kommandörskorsen af Vasaorden och Spanska militärförtjänstorden.

Det är en heder för vårt gamla Sverige att föstra sådana män som ingenjör Andersson, och jag tror att många tillika med mig skulle velat tillönska såväl honom som hans älskvärda maka en lång följd af lyckliga år bland Buena Vistas skatter. Tyvärr lämnar dock ingenjör A. i höst fosterlandet; för sin vacklande hälsas skull afflyttar han nämligen till Kalifornien, dit han medför sina samlingar, med undantag af Ceylonsamlingen, hvilken af ägaren öfverlämnas som gåfva till vårt Riksmuseum.

HARALD MUCHARDT.

Sverige inför Italien.

För Idun af D:r FULGENZIO BRUNI.

II.

Guglielmo Ferrero, för hvars ögon Skandinavien tedde sig som paradises lustgård, utropar på tal om Stockholm m. fl. nordiska städer: "Aldrig skall jag glömma edra breda, snygga, lugna, hvitglänsande gator med vattnets blånande bakgrund. Där erhöj jag för första gången en vision af ett samhälle grundadt med rättvisa i stället för med våld, ett samhälle, som ständigt går framåt utan att någon blir lidande därpå, där arbetet mera utföres för dess egen skull än för att samla rikedomar, och där intet politiskt eller ekonomiskt tryck existerar. När jag vandrade omkring på dessa gator, kände jag mig uppfyllas af samma mystiska rörelse som man erfar, när man helt oväntadt kommer in i en gammal stämmingsfull klostergård, där den rådande tystnaden talar om oändligheter och en vindfläkt, en insekts surrande, ett blads prasslande blifva som röster från mysteriets värld. Men den rörelse jag erfor, när jag vandrade omkring på edra gator, härledde sig från närvaron af någonting stort och väldigt: jämlikhetsidéen, hvilken ensam kan skapa mänsklighetens lycka. Jag tyckte mig nästan kunna taga på och röra vid Rättvisan, om hvilken man drömt så många fåfänga drömmar." (Ur *Det unga Europa*, Treves, 1898.)

Leopoldo Bizio begaf sig upp till nordens efter att först ha besökt Spanien, Turkiet, Holland och en stor del af Afrika. Hans bok *Minnen från Sverige och Norge* utkom i Milano 1898 och han säger däri, att han ingenstädes fått så starka intryck som där eller för något annat land känt sig uppfyllas af så liflig beundran. Hän mot midsommarnattens land! är titeln på en bok af publicisten Mario Borsa, som utkom 1899. Äfven för honom synes Stockholm såsom en af Europas skönaste städer. "Stockholm har någonting af fest och glans öfver sig, det är i Stockholm nationens lif pulserar och där

IDUNS KOKBOK

AF
ELISABETH ÖSTMAN

är den bästa kokbok för det svenska hemmet. - - - -

På mindre än 2 år har den utgått i öfver 25,000 ex. - Pris: Kr. 5:50 inb.

PANTERKÄNGAN

för Damer och Herrar,
med Korksula och Skinnfoder.

Bästa **Vinterkänga** mot kalla fötter. Dessa våra **Kängor** ha vunnit stor efterfrågan.

Pris endast 18 kr.
A.-B. Ivar Sandberg & C:o,
Södra Hamngatan 9, Göteborg.
Rekvitioner exp. mot efterkräf.

fick Europa under utställningen 1897 erfar, hvad Sverige förmår. Redan 1866 ägde där rum en första skandinavisk utställning. Hvilka framsteg under dessa tre decennier! Statistiken rörande åkerbruket, skogsnäringen och grufvafastningen — de då för tiden förnämsta inkomstkällorna för Sverige — lämna de mest talande siffror. 1866 bestod uppodlad jord af två och en half miljoner hektar, 1897 hade siffran stigit med en hel miljon. Afkastningen af säd visar en stegring från 17 miljoner hektoliter till 24 dito. Kreatursafveln har i proportion gått ännu mera framåt. Äfven handeln med ost och smör har under få år fått ett rent otroligt uppsving. För tretti år sedan måste Sverige åligen importera fem miljoner kilogram smör, nu utskeppas årligen hjugufem miljoner. Exporten af oarbetade trävaror uppgick 1866 till en summa af tjugu miljoner kronor, 1897 till fyrtio miljoner och mer, hvilket vill säga, att Sverige står främst i världen, hvad beträffar exporten af trävaror. Kommer man så till grufvudustrien, ser man, att för tretti år sedan gaf den icke mer än en half miljon ton järn, nu har siffran fyrdubblats. Järnvägslinjerna ha mångdubbplats, likaså är förhållandet med antalet handelskepp. Sparbankerna, som 1866 endast visade siffran 38 miljoner kronor, ha nu en summa af 350 miljoner deponerad."

I Sverige betitlas en liten bok för ungdomen af Elisa Cappelli, tryckt i Florenz 1902 och tillägnad Ebba Atterbom, som varit hennes elev och sedan översatt till italienskan en samling noveller af Sofia Elkan, försedd med förord af E. Zoccoli. Signora Cappellis lilla bok är uppfylld af entusiasm för Sverige. Låtom oss citera några rader! "Aldrig har jag råkat på mera gästfria människor. Så fort ni träder in i ett svenskt hem, mottages ni med öppna armar — och ni föres genast till ett dukadt bord. Kommer ni på morgonen, blir ni bjuda på frukost, på eftermiddagen middag eller te, och gör ni en liten visit en kvällstimma, genast blir ni ombedd att stanna till supén. Och denna gästfrihet öfvas på det enklaste och hjärtligaste sätt i världen och blott för nöjet att bjuda, utan tanke på återgäldning." På ett annat ställe i boken: "Svenskarne älska arbetet och äro till följd däraf hederliga i handel och vandel. I Sverige arbeta alla kvinnor, både rika och fattiga, de rika förlora icke sin tid med visiter och meningslöst prat." Vidare säger författarinnan, att "renlighet och ett hygieniskt lefnadssätt äro utmärkande för svenskarna och att utlänningen står häpen inför landets skolor, som äro riktiga palats och kunna tjäna som mönster i alla afseenden." Genom Sverige, en samling skildringar från Skåne upp till Lofoten af den i Sverige välkände författaren Antonio Beltramelli, utkom 1908 och innesluter äfven ett antal berättelser af Astrid Ahnfelt.

Deputeraden Angelo Cabrini utgaf 1905 i Imola en volym öfver det unga Europa. Han ger där åtskilliga lifliga och entusiastiska naturbeskrifningar. "Otaliga flaggprydda ångbåtar korsa hvarandra på den solbelysta Mälarvägen. De ljusa kvällarne besitta en obeskriflig trolldrag. Man känner själen fyllas af en stilla, vemodig glädje. Endast en lätt skymning inträder vid nio-tiden. Den är som en smekning, som en älskad kvinnas hand på en febersjuk panna. Himlen antar en pärlhvitt färg, men ännu vid tio-tiden skönjes vid horisonten en purpurrand. Rundtomkring är allt hvitt, man ser inga skuggor. Inemot klockan ett börjar redan en ny dag. De hvita nätterna glömmar man aldrig." Två år senare befann sig signor Cabrini på nytt i Sverige och sände därifrån korrespondenser till tidningen "Il Secolo" i Milano — för att inte nämna andra tidningar, dit han äfven sände bidrag.

Det skulle vara mig omöjligt att räkna upp alla artiklar berörande Sverige, som varit synliga i italienska tidningar och tidskrifter. Jag äger en icke ringa samling därpå för att nu icke tala om alla uppsatser öfver de svenska konstnärer, som

på skilda utställningar befunnits oupphinneliga i att ge ett sjäfullt, nästan mänskligt drag åt sina landskapstafior.

Den italienska pressen uppehöll sig äfven mycket vid unionskonflikten, storstrejken 1909 och de senaste Olympiska spelen, men en ingående och sakrik bok öfver Sverige och svenskarne, skriven af italienare, som vistats i årtal i landet, hör ännu till de fromma önskingarnes antal. Böcker öfver Skandinavien i stora drag, som t. ex. E. Réclus' stora geografi, saknas dock icke i vår öfersättningslitteratur. Förläggaren Hocpli har gifvit ut ett arbete Nordens hufvudstäder, af Salvini, tryckt 1907, förlaget Sonzogno har i sina trenne verk: Världens underverk, Världshistorien och Världens hufvudstäder gifvit Sverige en värdig plats, likaså i det Illustrerade biblioteket. Gino Bertolini publicerade för fyra år sedan hos Treves en större, illustrerad volym, benämnd Nordens själ. Igino Massimi har översatt bulgaren kapten Lefebures bok öfver gymnastiken i Sverige. Studentlivet är skildradt af Laurie på 300 sidor och rikt illustrerat.

Öfersättningar på italienska ha äfven utkommit af O. Nordenskjölds Antarctic samt Sven Hedins Transhimalaja.

Af svenska grammatikor äga vi endast en Paroli, tryckt hos Hocpli, samt en af Fredbärj, tryckt i Stockholm 1897. På Fritzes förlag i Stockholm utkom ett litet Svenskt-italienskt parlörlexikon af C. A. Fahlstedt samt en utförligare Italiensk-svensk ordbok af samme man på sommaren 1904. Det var en märkesdag för mig, som befann mig just då i Stockholm, och i den första korrespondens jag sände till Milanotidningen l'Italia del popolo, uttryckte jag den förhoppningen, att detta lexikon skulle förhjälp oss italienare att lära svenska språket på det vi måtte få tillfälle till ständigt intellektuellt utbyte. I dag förnyar jag den förhoppningen!

Tystnadens torn.

En historia från Bombay.
Af AXEL IDESTRÖM.

(Forts.)

ALABARKULLEN ÄR ÖFVERSÄLLAD med vackra villor, men äfven många tempel och religiösa byggnader, bland dem Tystnadens torn, parsernas egendomliga begravningsplats. Det var denna han gick för att se.

Han hade hört den beskrivas. Den skulle ligga mot yttersta udden, helt nära guvernörens palats och Walkeshwar, hinduernas heliga by. Mellan dessa olikartade grannar låg den, hägnad af en hög mur, en dödens park med höga palmer och cypresser, i hvilka dödens fåglar, gamarne, sutto i hemska grupper. Ty gamarne äro parsernas grafvar. Mätta och giriga sitta de där med sina skalliga hufvuden hängande ned mot de låga tornen på hvilkas krön liken läggas ut. Tysta som andar vaka de öfver Tystnadens torn.

Dit beslöt Willman i dag att gå och betrakta.

Den svarta staden hade han redan förut beskådat. Kamraterna hade varnat honom för att begiiva sig allt för långt in i dess irrgångar, men han hade ännu inte återfått förmågan att känna fruktan. Hans tillvaro föreföll honom alltjämt fullkomligt likgiltig. Utan vapen hade han promenerat kors och tvärs genom dess många olikartade kvarter. Väl märkte han smygande blickar af afund och hat emot sig, väl mötte han män, beväpnade till fänderna såsom röfvarhöfdingar,

men hans eget lugn tyckes inge respekt och skydda honom för angrepp.

Han hade stått utanför muhammedanernas moskeer och sett profetens trogna vandra ut och in i helgedomarna. Han hade besökt kinesernas tehus och passerat genom negernas larmande kvarter. Han hade betraktat maraffernas låga lerhus, där dessa sudras lefde som svin i stior. Han hade sett budhisterna mala på sina bönkvarnar och i de granna templen med många tak falla ned till att dyrka Buddhas bild, och han hade därvid tänkt på den Nemesis, som förföljer den store mannen och religionsstiftaren:

Bönkvarnen och Buddhas bild, det är folkets sätt att dyrka honom, hvars sista ord på hans dödsläger lydde: "Läran och ordningen, som jag har lärt och förkunnat för eder, det är eder Mästare, när jag har gått bort."

Nu är läran glömd, men mästarsens beläte dyrkas såsom på hån.

Han hade sett templen till Jaina, Buddhas äldre samtida, den ännu strängare läraren, som predikade den än fullständigare liknöjdheten för allt som sker. Willman kände, i det själsstadium hvori han befann sig, en frändskap med de gamla indiska pessimisterna. De hade förstätt livets djupa smärta. De hade predikat själföfvervinnelsen. Men där stodo nu Jainas bilder med korslagda ben, förvillande lika Buddhas för den ylliga betraktaren och människorna föllo på sitt ansikte för den store försakaren och kröpo därefter in i en opiumhåla för att försänka sin djuriska själ i vällustiga drömmar, som döfvade klådan af ohyrans bett, den enda smärta, som dessa människor voro i stånd att känna. Så vidt de ens kände den.

I dag gick Willman på sidan om Blacktown, den vackra strandpromenaden utefter Back Bay, viken i gapet mellan de båda kräftklorna Castle och Malabar. Den heta limmen var förbi, då han begynte vandra upp för backarna mellan euorpeernas vackra bungalows. Då vägen gick förbi ett af dessa söderns jätteträd, fann han en bänk utluggen i dess stam, och han satte sig att hvila i den djupa skuggan, ty det var ännu långt till den yttersta udden.

Medan han så satt försunken i betraktande af den breda vikens djupblå vatten, de många fartygen och staden där midt öfver, kom en kvinna vägen fram. Hon var insvept ända öfver hufvudet i en mörk mantel, men det var något i hennes hållning och gång, som tilldrog sig Willmans uppmärksamhet. När hon kom in i skuggan af trädet, märkte hon också den hvitkläddes mannen på bänken och vände ett ögonblick ansiktet emot honom. Det var tillräckligt för att han skulle igenkänna henne.

Willman såg till sin förvåning Arda Virafs dotter.

Hon fortsatte sin väg, lugnt och stolt som alltid. Hvad gjorde hon ensam här? Kanske besökte hon någon parsisk familj, som till äfventyrs bebodde någon af villorna. Eller måhända begaf hon sig också till Tystnadens torn.

Willman steg upp och gick efter henne.

Hon tog vägen emot udden. Hon närmade sig den plats, där Tystnadens torn skulle vara belägna. Nu steg hon upp emot kullens krön. Vägen gick mellan täta snår af dessa grofva jätteörter, som utmärka landet, samt under höghvälfda, lummiga trädkronor, hvilka skymde utsikten.

Vid ett vägskäl gick emellertid en bred, rak gång fram till en hög mur, och öfver denna mur trodde sig Willman skymta krönet af ett lågt, bredt torn, nästan doldt bakom täta, dysra cypresser. Med säkerhet såg

han därborta en nästan skallig trädskrona, i hvilken ett halft dussin gamar verkligen hängde som hemska spöken, och trädets grofva grenar voro knotiga af deras spilling: den sista askan af parsernas kött.

Arda Virafs dotter hade endast stannat ett kort ögonblick vid vägskalet och kastat en flyktig blick mot dödens lund. Hon hade strax fortsatt åt det andra hållet, och Willman måste skynda efter för att inte förlora henne ur sikte.

Hon tog vägen ned mot slutningen åt hafvet, där Walkeshwar, hinduernas heliga by, är belägen. När hon nalkades de första tempelbyggnaderna, möttes hon af en man och stannade med honom midt på vägen.

Mannen var en lång och ställig hindu, kraftigare byggd än de flesta af hans ras. Han bar en enkel sarong, ett slags skjorta utan ärmor, sådan som enkla hinduiska arbetare bruka, och han bugade mycket djupt för den sköna parsiskan. Sedan han bytt några ord med henne, ledsagade han henne fram till ett tempel, vinkade åt en tempeltjänare och vändade en minut tills denne återkom med en af dessa bramanska präster, som kallas purohita, och hvilka anlitas för att utföra förböner.

Den långe hinduen samtalande med purohitan och öfverlämnade i hans hand tre stora guldmünt, hvarpå prästen gjorde ett välsignande tecken och återvände in i templet. Men hinduen förde nu Arda Virafs dotter ett stycke bort till en plats, där en af dessa bramanska gudabilder med många armar tronade framför en hög, pyramidformig byggnad med många utsprång och skulpturer. Där störtade han först på knä inför guden och därefter inför Arda Virafs dotter. Så talade han en ström af ord och af hans häftiga åtbörder och upprepade knäfall att döma, måste de innehålla många dyra eder och besvärjelser och böner.

Willman stod dold i buskagen på allt för långt afstånd för att kunna uppfatta något af hvad som sades, och förmodligen fördes detta samtal på gudscharat, de flesta infödingarnes och parsernas språk, af hvilket han ännu inte förstod många ord. Han undrade emellertid om det var möjligt att den ställige hinduen på detta sätt vågade ett frieri till parsiskan. Att saken rörde en intim angelägenhet var nog märkbart, ty Arda Virafs dotter tog upp en europeisk spetsnäsduk och torkade sina ögon. Den enkla sarongen var visserligen ingen dräkt för en förnäm man, men de tre guldmüntan åt purohitan tydde på en annan ställning än arbetarens.

Det må nu varit hvad som helst: bönera och offren och besvärjelserna voro synbarligen förgäfvade. Medan hinduen ännu låg i stoffet vände parsiskan honom ryggen och gick därifrån lika ensam som hon kommit. Willman följde efter henne hela vägen hem. Hon gick inte utefter stranden, där mycket förnämligt folk nu var i rörelse, utan hon vågade sig rakt genom Blacktown. Hon hade hela tiden manteln svept öfver hufvudet, så att hennes ansikte knappast syntes. Hon riskerade dock föga att här möta någon bekant. Men när hon passerade sin granne, den hinduiska järnkramhandlaren, stod denne som vanligt utanför sin disk, och han tycktes igenkänna henne trots allt, ty han bugade som vanligt mycket djupt när hon passerade och såg efter henne ända tills hon försvann genom sin faders port.

(Forts.)

Fröken Eva Eriksson som Yum-Yum i "Mikadon" på Oscarsteatern. Ateljé Jæger foto.

Från scenen och estraden.

OM DEN ARADE TEATERPUBLIKEN, som kommer susande i automobil till premiären, ej hade behof af jäkt och virrvarr också när det gäller nöjen, kunde den kanske äga så mycken jämvikt i sinnet, att den med ro och oförvillad uppfattning förmådde se ett skådespel sådant som den engelska författarinnan Githa Sowerbys "Rutherford & Son" utan att redan vid första akten gaspa munnen ur led och längta till de beställda borden på Operakällaren.

Rutherfordarne äro inga marionetter utan människor helt igenom, låt vara bittra, tunga och vardagsmässiga sådana, men med själen fylld af starka lidelser. Hvarför skulle det ej gå för sig att se ett stycke mörkfärgadt hvardagslif på scenen, om skildraren är en konstnär, som kan lägga verklighetens luft öfver rum och människor? Lifvet är aldrig intresselöst för ett seende öga och ett kännande hjärta, och följaktligen kan den konst, som speglar lifvet, icke heller bli det.

Gamle Rutherford har det tyngande och brutala patriarklynet, som frodas så förträffligt i gamla hem långt borta på landsbygden, dit aldrig en modernare tids tänkesätt och åskådningar nå fram. Han tyranniserar de sina på det hänsynslösaste och drifver dem slutligen ur sitt hem, då de i sitt förtviflade hat sätta sig upp emot honom. Detta är styckets hufvudlinje, till hvilken ansluter sig dottern Janet's kärlek till en af faderns arbetare och de tragiska följder denna förälskelse har med sig samt sonen Johns uppfinning, som fadern i förstone förlöjligar, men sedan på ett brutalt sätt tillskansar sig, utan att ge sonen det vederlag han begär. Det är ganska sällsynt att en kvinnlig penna förmår utveckla en sådan kraft som här gör sig gällande i teckningen af Rutherford och hans barn. Klemighet och känslolöshet ligga författarinnan fjärran; med en kärf realism skildrar hon sina figurer, affäcker dem drag för drag, tills åskådaren har dem framför sig in extenso. Däremot är den dramatiska rörelsen i stycket svag, och af vissa naiva grepp framgår, att författarinnan ännu står åtskilligt främmande för scenens teknik.

Spelet gaf en glädjande bekräftelse på att teatern bland sina kvinnliga artister äger en stor karaktärsskådespelerska, nämligen fröken Maria Schildknecht. Hennes framställning af Janet, den tyranniserade dottern, hvilken i utbrottet af sin förtviflan säger sin far de brutallaste sanningsord, var en af dessa prestationer, som skapar högtidsstunder på teatern. Den af hvardagens enahanda kantslika gestalten, det bleka, förgrämda ansiktet,

ögonens gnistrande hat och replikernas grofva kraft — allt fanns där och allt gafs med omuttlig sanning. Hr E. Hillberg som gamle Rutherford hade ypperliga moment och fröken Ahlander samt hrr Kåge och Molander fullbordade den goda ensemblen, ur hvilken endast fru Greta Pfeil bröt sig till följd af ett grundt och elevmässigt spel och en omöjlig diktion.

Finnen Mikael Lybecks stilla komedi "Dynastien Peterberg" gjorde lycka på Intima teatern. I Finland bör detta pepprade stycke om en trappsmygande spion i hans majestäts tjänst ha utsikter att anslå ännu lifligare. Komedien frapperar på långt när inte så mycket vid läsningen som från scenen. I tryck verka kvickheterna stundom sökta och vissa scener bisarra. Men på tiljån blir stycket en liten energisk och etsande hvass interiörbild från det kämpande Finland med dess sårade men okufliga grupp af människor, som håller skölden öfver fosterlandets idé, och dess motsats: den ryggradslöse affällingen.

Tur att teatern för kammartjänaren Peterbergs roll förfogar öfver en skådespelare som hr Hansson, hvilken är i stånd att göra den infama karaktären transparent, visa de många slingrande trådar, hvaraf dennes andliga nervsystem är spunnet. Det verkar som en besynnerlig motsägelse, men njutningen att se lågheten och gemenheten i konstnärlig belysning på scenen kan icke förtagas af medvetandet att om man sammanträffade med denne Peterberg i verkligheten, hade man blott två alternativ att gripa till: antingen vända honom ryggen eller också spotta honom i ansiktet. Men hr Hansons Peterberg är vidrigheten förvandlad till en konstskapelse, som man njuter af med samma välbehag som af vissa beska drycker. De öfrigas spel har habilitetens stämpel, men knappast mera. Fru Christierson verkar genom sin färging, ett maktmedel, som inte bör ringaktas.

"Mikadon", Artur Sullivans graciösa färgrika operett, har återuppstått på Oskarsteatern — och den pånyttfödelsen var mer än välkommen i dessa operettdekadensens tider. Andligen bjudes man på en genomförd roande handling, utan tillsatser af klumpig frivolitet och får lyssna till en melodiflödande musik med förnäm och originell hållning. Spelet var öfvervägande godt med hrr Ringvall, Lund och Ralf samt fröken Eriksson i de förnämsta rollerna, och de färgrika kostymerna samt dekorativa grupperingarna gjorde sig briljant mot scenramen af svart sammet.

Hofsångaren John Forsells tre konserter hade allesammans samlat utsåldt hus. Som vanligt fyllde han ensam alla programmen, fyllde dem med makten af sin artistiska individualitet och med en sångkonst, om möjligt mera fulländad än någonsin tillföre. Ej nog med att hans stämma äger den stora skönhetsmåttade klangen, hans föredrag har fördjupats, förändrigats, och det finnes ej något område — ballades, romansens, visans — som han icke fullständigt behärskar. Hela känslolöskalan i ett människobröst går som en klar källåder genom hans sång. Han är kort sagt mästaren.

Kammarmusikföreningen hade vid sin andra konsert upptagit verk af Alfvén, Sinding och Sibelius. Alfvén representerades af sin första violinsonat, hvars ungdomlighet röjer sig i en viss försagdhet i tankar och form. Pianofrio op. 64 af Sinding tillhör nog icke komponistens mera betydande fondikter, hvaremot Sibelius' stråckkvartett, op. 56, trots vissa genom den nervösa tematiska behandlingen svårfattliga partier ej kan undgå att väcka intresse som ett verk af en rik ande.

Häromdagen fingo stockholmarna stifta bekantskap med en ung sängerska fröken Hilda Salén, hvars begåfning, särskildt på koloratursångens område, var ganska betydande. Herr Gunnar Bohman, förut känd som skådespelare, gaf nyligen en visafon till lufa. Af det rikhaltiga och växlande programmet anslogo särskildt och med fog hans Bellmanstolkningar. Han sjunger med lif och lust och med varmt gemyt.

ARIEL.

Wettergrens
BARN-KONFEKTION.

BÄSTA SNITT.
OMSÖRSTFULLASTE ARBETE.
PRIMA TYGER & HÄLLBÖR
ERHÅLLAS I DE FLESTA
BARNBEKLÄDNADSBÄFFÄRER I RIKET.

OFVANSTÅENDE FABRIKAT
finnas i rikhaltigaste sortiment till billigaste priser hos
A.-B. Nordiska Kompaniet, Stureplan.

Hafre-
Gryn
och
Hafre-
mjöl

Gyllenhamnar

Gif barn den bästa näring och de växa upp till friska människor.

Gif vuxna den bästa näring och de förbli friska till sena ålderdomen.

KÖKSALMANACK

Redigerad af
ELISABETH ÖSTMAN-SUNDSTRAND
Inneh. af Elisabeth Östmans Husmoderskurs i Stockholm.
FORSLAG TILL MATORDNING FÖR
VECKAN 26 OKT.—1 NOV. 1913.

SÖNDAG. Frukost: Smörgåsbord; stekta filer af abborre med potatis; mjölk; kaffe eller te med knäckebröd utan jäst. Middag: Soppa på brysselkål med queneller af hönsfärs; stekt anka med brynt potatis; äppelmos och salader; rödvinskräm med bruna mandelspån.

MÅNDAG. Frukost: Smörgåsbord; hafregrynsvälling; sill med äggstanning och potatis; mjölk; kaffe eller te. Middag: Gratin på buljongskött; krusbärssoppa med gräde och kubbär.

TISDAG. Frukost: Smörgåsbord; stekt stångkorf med potatis; mjölk; kaffe eller te. Middag: Jordärtskockspuré (etterbuljong från söndag); kokt helgefändra med smör och ägg samt potatis.

ONSDAG. Frukost: Smörgåsbord; hafregrynsgröt med mjölk; fiskbullar med kräftsmör; mjölk; kaffe eller te. Middag: Falsk hare med brynt potatis och gurka; varm chokladpudding.

TORSDAG. Frukost: Smörgåsbord; bifstek med potatis; mjölk; kaffe eller te. Middag: Brynt hvitkåls-soppa med fläskkorf; falsk gräddkaka.

FREDAG. Frukost: Smörgåsbord; hafregrynsgröt med mjölk; kokt sill med smör och ägg samt potatis; kaffe eller te. Middag: Surstek med potatis; syltlök och lingon; enkel äppelpaj med vispad gräde.

LÖRDAG. Frukost: Smörgåsbord; kalkotlett i kastrull; mjölk; kaffe eller te. Middag: Salt färkött och brynta kålrötter; pösmunkar med sylt.

RECEPT:

Soppa på brysselkål (f. 12 pers.). 70 brysselkålshufvud, (6 lit. vatten, 2 msk. salt, till förvällning), 4 msk. smör (80 gr.), 8 msk. mjöl (80 gr.), 3 lit. etterbuljong, 3 hg. färskt magert fläsk, 2 små rödlökar, 1/2 lit. mjölk, salt, hvitpeppar, socker.

Beredning: Kålen rensas, sköljes och förvälles (lägges i kokande saltadt vatten och får koka utan lock) 15 min. Fläsket skäres i tärningar, löken skalas, hackas fint och fräses i smöret tillsammans med fläsket omkr. 10 min. Kålen vrides i en duk, hackas fint och fräses väl med fläsket och mjölet. Den kokande buljongen samt mjölken spådas på och soppan får koka under rörning 15 min. Soppan silas, om så önskas, afsmakas med kryddorna och serveras med hönsqueneller.

Queneller af hönsfärs (f. 12 pers.). 150 gr. benfritt hönskött, 1 tsk. salt (5 gr.), 1/4 tsk. hvitpeppar, 1 ägg, 1/2 msk. mjöl (5 gr.), 1/2—2 del. tjock gräde.

Beredning: Köttet skrapas fritt från senor och hinnor, blandas med kryddorna, drivfes 4 ggr. genom köttkvarn och stötes med trästöt i sten-

mortel till en fin massa. Ägget vispas upp och tillsättes litet i sänder jämte mjölet, under det färsen röres kraftigt. Den passerar genom härskigt, lägges i en liten kastrull, som ställes i ett fat med is (den skär sig eljes, när grädden inarbetas) och grädden tillsättes teskedsviis under jämn rörning, hvarefter färsen afsmakas noga. — En långpanna penslas med smör och får kallna. Färserna lägges i en garneringspåse med slät eller krusig pip och spritsas direkt i pannan i form af små kulor eller aflånga figurer, som läggas mycket nära hvarandra. Då alla quenellerna formats, ställes pannan vid sidan af spisen och så mycket kokande, saltadt vatten tillsättes för-siktigt, att det står jämnt öfver dem. Vattnet får koka, under det pannan sakta skakas, och får därefter koka tills quenellerna svällt ut och kännas fasta, omkr. 2—3 min. De upptagas genast med hjälpade och läggas i soppskålen. Den heta soppan hålles öfver, strax innan den skall serveras. — Färserna kan färgas skär med karmin eller grön med spenatgrönt och kokas på samma sätt. Användes den till fyllning i pastej, bör den ej färgas. I brist på hönskött kan kalkkött användas.

Rödvinskräm (f. 6 pers.). 2 del. rödvin, 1 1/2 del. strösocker (128 gr.), 5 äggulor, skal och saft af 1/2 citron, 1 msk. rödt vinbärs- eller krusbärs-gelé.

Beredning: Alla ingredienserna blandas i en kastrull och vispas tills sockret smält, då kastrullen flyttas öfver elden och krämen får under kraftig vispning sjuda tills den är riktigt tjock. Krämen vispas därefter tills den är kall, då den upphålles i kompottskål och serveras med bruna mandelspån.

Bruna mandelspån (för 6 pers.). 1 hg. sötmandel, 2 ägghvitor, 50 gr. strösocker.

Beredning: Mandeln torkas väl i en duk och hackas ganska fint. Ägg-hvitorna och sockret röras 10 min., hvarefter mandeln tillsättes. Massan utbreddes på väl smord plåt till en tunn kaka, som gräddas gulbrun i ej för varm ugn. Plåten drages ut på ugnsluckan, och kakan skäres i 5 cm. stora spån, som genast böjas öfver en smal kavel. — Spånen utskäras allt eftersom kakan gräddas.

Kokt helgefändra (f. 6 pers.). 1 kg. helgefändra, 1 msk. ättika, 5 msk. salt (75 gr.), 3 lit. iskallt vatten, 1/2 citron.

Till kokning: 10 gr. groft salt till hvarje liter vatten.
Beredning: Fiskstycket rensas, den mörka sidan begjutes med ättikan och skrapas väl. Saltet upplöses i vattnet och fiskbiten får ligga däri 1 tim. Den upptagas, inklappas i en duk, ingnides med citronen och kokas med 10 gr. salt till hvarje lit. vatten omkr. 1 1/2 tim. Får rinna af, lägges upp på varmt fat, garneras med räfflade citronskivor och persilja samt serveras med smör, ägg och potatis.

Falsk hare (f. 6 pers.). 3 hg. benfritt öxkött, 2 hg. färskt bog-fläsk, 1 del. stötta skorpor, 1 msk. salt (15 gr.), 1/2 tsk. hvitpeppar, 1 ägg, 1 äggula, 2—3 del. gräde eller mjölk, 50 gr. späck.

Till pensling: 1 ägghvita, 2 msk. stötta skorpor.
Till stekning: 2 msk. smör (40 gr.), 5 del. buljong.

Beredning: Köttet torkas med en duk urvriden i hett vatten, skäres i tärningar och drivfes 6 ggr. genom köttkvarn. Färserna blandas därefter med de stötta skorporna, kryddorna, det vispade ägget och äggulan och röres kraftigt 1 tim., hvarunder grädden tillsättes matskedsviis. Färserna provfas genom att steka en liten bulle däraf, om den är tillräckligt kryddad och lagom fast. Späcket skrapas och skäres i fina strimlor. En långpanna smörjes med det kalla smöret, färserna lägges och formas med en sked, doppad i ljumt vatten, till en bulle, som tillplattas på båda sidor, så att den liknar en hurrayg, och späckas tätt med späckstrimlorna. Haren penslas med den uppsvisade ägg-hvitan, beströs med stötta skorpor, sättes in i ugnen och brynes under det den flitigt öses med smöret i pannan. När den är brynt, spådes den med den kokande buljongen och får sedan steka färdig, hvartill åtgår 1 1/2 tim. Under tiden öfveröses den omkr. hvar 10:de min. Haren lägges upp på varmt fat, skäres, garneras med persilja och brynt potatis. Serveras med afredd sås och gurka.

Varm chokladpudding (f. 6 pers.). 1 1/2 msk. smör (30 gr.), 4 msk. mjöl (40 gr.), 2 del. gräde, 2 del. mjölk, 70 gr. socker, 35 gr. rifven osokrad choklad, 4 ägg.

Till formen: 2 del. socker, 2 msk. vatten.
Beredning: Sockret lägges i en smord, nägot varm stekpanna, brynes lätt, hvarefter det kokande vattnet tillsättes och härmed beklädes en eldfast form. Smör och mjöl fräses 2 min., grädden och mjölken spådas på, sockret och chokladen tillsätts och massan får ett godt uppkok samt upphålles och får kallna. Äggulorna tillsätts därefter en i sänder, under kraftig rörning och sist nedskäras de till hårdt skum slagna ägghvitorna. Massan hålles i formen och puddingen gräddas i vattenbad i ugn omkr. 1 tim. Uppstälpes och serveras varm med vaniljsås.

A.-B. Nordiska Kompaniet
Stureplan.

Crêpe för Klädningsar och Blusar	Tango , helylle, 110 cm.	Kr. 3.25
	” helsiden, 110 cm.	Kr. 3.50
	Osiris , faconné, 110 cm.	Kr. 3.75
	Rococo , blommigt, 110 cm.	Kr. 4.25
	Isis , halvesiden, 110 cm.	Kr. 4.50
	Aida , helsiden, 105 cm.	Kr. 5.50
	Eugenia , faconné, 100 cm.	Kr. 6.75
	Terpsichore , gaufré, 100 cm.	Kr. 6.90
Darius , faconné, 110 cm.	Kr. 8.75	
Charmeure , helsiden, 105 cm.	Kr. 11.50	
Monte-Carlo , faconné, 105 cm.	Kr. 12.50	
Octavia , faconné, 105 cm.	Kr. 15.00	

Modfärger:
Tango, Bleu, Madonne, Daphnis, Zenith, Amoureuse, Scalope, Maroquin, Ionc.
Begär profver.
Alla profver sändas gratis och franco.

JORDEN RUNDT
tillhandahålles
VAN HOUTENS CACAO
I ENDAST EN kvalitet och TILLSLUTNA burkar.
I papperspåsar eller i lös vikt:
INGENSTÄDES.

Obs.!
VARUMÄRKET
"FYRTORNETS"
Svenska

Sardiner i finaste
Olivolja och Tomatsås
för Smörgåsbordet.

A. C. SVENSSONS
KNÄCKEBRÖDSBAGERI
GÖTEBORG

Äkta Göteborgs Knäckebröd.
Hygienkontrollat:
Dr G. Hjort
af Ornäs.
Tel.: 11 & 929.

Prenumerera på Idun!

Världsberömda.
SINGER CO
SYMASKINS AKTIEBOLAG
Filialer
på alla större platser.

Mellin's Food

är bästa kraftnäring för svaga, klena barn i alla åldrar. Bok om barns uppfostring gratis och franco från Mellin's Food Depot, Malmö.

Prenumerera på Barngarderoben!

Icke allenast genom sin öfverlägsna kvalitet, utan äfven genom sin relativa prisbillighet, skiljer sig **Chin-lack** från alla andra emalj-färger. — För dåliga efter-
ringar varnas. Ansenkfr
enl. nya giftstadgan.
Erhålles hos alla färghand-
lare. Profkarta gratis. Fab-
rikant: **Dorch, Bäckin & Co** A.-B., Göteborg och
Stockholm.

Köp
Schweizer's
Siden

Begär prof på våra nyheter i svart, hvitt och kulört: **Crepon, Faconnés, Chinés, Ottoman, Messaline, Mousseline** 120 cm. bredt från 95 öre metern, **Sammet** till klädningar och blusar. **Plysch** till jaketter och kåpor. Såväl som **blusar** och **rober** med äkta **Schweizerbroderier** i bafist, ylle och siden.
Vi sälja endast garanteradt solida sidentyger direkt till privatpersoner portofritt och redan förtulladt till bostaden.
Schweizer & Co., Luzern S 3 (Schweiz).
Sidentygs-Export. — Kungl. Hoflev.

**Hushålls-
utgifterna**
kunna nedbringas
med **Gasens** tillhjälp.

Se gasverkets broschyr nr 28, som erhålles gratis å gasverkets utställning.
Gasspisar visas och demonstreras å
Gasverkets Utställning,
Sthlmstel. 6032. **Kungsgatan 54.** Rikstel. 2893.

Lejon Nantar och Strumpor.

PRIMA KVALITE!

BÄSTA UTFÖRANDE!

HVARJE PAR STÄMPLADT
MED OFVANSTÅENDE VARUMÄRKE

FINNAS I ALLA VÄLSORTERADE
SYBEHÖRS - MANUFAKTUR- & KORTVARUAFVÄRER.

Falsk gräddkaka (f. 6 pers.).
2 msk. smör (40 gr.), 4 del. tunn
grädder eller mjölk, 2 msk. socker (30
gr.), 5 msk. mjöl (50 gr.), 4 ägg, 1/4
finrivet citronskal.

Till pannan: 1/2 msk. smör (10
gr.).
Till garnering: 2 kpk. äppel-
mos eller sylt.

Beredning: Smöret smältes i en
kastrull, mjölken ihälles och får koka
upp med sockret, mjölet ivispas var-
samt under full kokning, och massan
får koka 3-4 min., hvarefter den
hälles upp. Då mesta hettan afgått,
iroras äggulorna en i sänder; sist ned-
skäras de till hårdt skum slagna ägg-

hvitorna. Massan hälls på ett väl
smordt, elfast fat och gräddas till
hälften i ugn. Fatet uttages och ka-
kan garneras hastigt med äppelmos
eller sylt, översockras, insättes åter
i ugnen och färdigräddas. Serveras
genast.

SVAR

Å den senast införda serien frågor följa
här nedan svar, och har redaktionen
ansett, att det värdigaste priset 10 kr. denna

Bättre Siden

än de välkända kvaliteter vi
föra i marknaden finnes icke.
Profver på begäran gratis!

Brunkebergs
Manufaktur Magasin,
Stockholm.
Kungl. Hofleverantör.

Lättast att intaga af stora
och barn är Vasens Laxermar
melad, med anledning af dess
behagliga smak. Pris 1 kr. pr
ask På alla apotek.

Sydsvenska Kredit Aktiebolaget,
Drottninggat. 4, Stockholm,
Afdelningskontor: Götgatan 31,
Depositionsräkning 4 1/2 %
Kapitalräkning 4 1/2 %
Sparkasseräkning 4 %

Ni kan spara

vid tillredandet af Puddingar,
Bakverk etc. utan att kvalite-
ten försämrans, om Ni använ-
der färre ägg och i stället

MAIZENA

Rätterna
tillagas
mycket bil-
ligare, bli dock lika närande
med samma utsökta välsmak.

Våra Maizena-
recept tillsändes
Eder gratis och franko

om Ni insänder ett brefkort med
påtecknad namn och adress
till Corn Products Co., Aid. K,
Holmens Kanal 9, Köpenhamn.

g'ing bör tilldelas signaturen Ea, hva-
dan innehafvaren af denna signatur beha-
gade anmäla sig å vår byrå för beloppets
utbekommande.

Nr 226. Rådfråga er med doktor Alf-
hild Tamm, Floragatan 6, Stockholm.
— Själff ganska döf har jag såsom
en sista utväg försökt att lära mig
labiologi. Därvid fann jag, att det
skulle tagit åratals, innan jag kunnat
lära mig så mycket att jag skulle
kunna följa med ett samtal — om
jag ens någonsin kunnat komma där-
hän — och dock har jag en snabb
uppfattning. Emellertid har man ju
en god hjälp vid hörandet, om man
också kan lära sig se, vad den ta-
lande säger. Gå i kyrkan och försök
att genom ett ihärdigt betraktande af
predikantens mun, i synnerhet läpp-
rörelser, förstå hvad han säger. Vi-
dare, om en god vän skulle vilja åtaga
sig att någon stund på dagen tala
med eder — men tyst hviskande —
så att ni ej hör utan endast ser,
hvad hon säger, så är detta precis
lika bra, som om ni toge lektioner i
ämnet. Dessa äro nämligen dyra —
billigast kr. 1:50 i timman. Vill Be-
kymrad meddela sig med mig, så fin-
nes min adr. hos Idun.

»En vän i nöden.»

Nr 227. En sådan modejournal är
L'Idéal Parisien. Begär profnummer
från A. Wennergrens Journal- & Expedi-
tion, Stockholm. Ni har ju eljes Iduns
Modeafdelning vida billigare och mön-
ster fås ju till dess modeller.

Ea.
— Ni önskar få reda på en fransk
modejournal. Kanske en tysk kan vara
lika bra. Tidskriften »Thalsia» (Mo-
natsschrift für Reformmoden und
Frauenkultur) är en utmärkt tidning.
Ni kan antagligen få den genom po-
sten, annars hos Thalsia-Verlag,
Leipzig Co. Den är alldeles utmärkt.
Man kan få tillskrifningsmönster
genom redaktionen. »Thalsia» innehå-
ller också hvarje gång tankvärda up-
psatser. (I sista numret t. ex. Mütter-
lichkeit af Ellen Key.)

Fru Birgit.
Nr 228. Försök ej att färga om
orangeafärgade linnegardiner. Det går
nog, men blir ett arbete, som jämt
får göras om. Blek dem hellre till
gulhvitt. När det blir sommar och
sol, kanske ni kan lägga dem i sol-
skenet på en gräsplan och vattna
dem ibland, så blekas de. När de
sedan blifvit blekta, så doppa dem
efter tvättning i en svag lösning af
saffran eller te (någon dylik lösning
har stått beskrifven i Iduns modeaf-
delning).

Fru Birgit.
— Ja, nog kan ni själf färga gar-
diner, men ni borde i så fall först
draga ur färgen. Dock behöfs detta
icke alls om de äro »jämnt» färgade.
Kan ni få Sophie Andersens färgtvålar
äro de utmärkta, man kan tryggt följa
medföljande beskrifning. Eljes är det
ju lätt att få andra goda färger
för hemfärgning, t. ex. hos firman
Wilh. Becker i Stockholm, Malmtores-
gatan, och för öfrigt i de flesta ke-
mikalieaffärer.

Ea.
Nr 229. Skrifsjuka måste behandlas
af kompetent massör enligt läkares
anvisning. Dessutom kan ni lägga
vätvärmande omslag om armen om
kvällarna: en våt handduk, vaxduk,
bomull och sist något, som håller
hårt samman det hela. Tvätta med
kallt vatten om morgonen. Men ni
får nog bereda er på att aldrig bli
riktigt uthållig mera. Sök att få en
skrifmaskin.

K.
Nr 230. Något osvikligt medel mot
mask i möbler lär ej finnas. Försök
att tvätta (polerade) möblerna med
svag sublimatlösning. Polera dem sedan
väl med en blandning af matolja och
dåligt rödvin. De skola gnidas
väl efter detta med sämskskinn (gnid
rundt och ej fram och tillbaka). Om
ej detta hjälper, får ni nog låta någon
snickare försöka taga bort masken.
Men de lyckas sällan, det har jag
ofta sett exempel på.

Fru Birgit.
Nr 231. Lämpliga arbeten erhållas
från Margaretaskolan, 25 Kommandörsga-
tan, Stockholm. Af Alf. Lundgren
och Karin Oscarsson har utgivits
»Hvad ska vi göra», pris 1,75. Ett
litet arbete hvaraf god nytta kan in-
hämtas.

Ea.
Nr 232. Finns det intet hemslöjd-
magasin i eder hemtrakt, eljes kunde
ni nog vända er till något dylikt i
närmaste stad, de bruka i slöjdmagasi-
nen taga emot väfnader och anställa
äfvén »fasta» arbeterskor, hvilka i
sina hem utföra arbetet. Konstväf-
nad kan ni nog få afyttra på annat
håll, i olika slags affärer, i möbel-
och väfnadsaffärer bl. a. Äfvén »Nor-
diska kompaniet» m. fl.

Ea.
Nr 233. Fläckens bstrykes med vat-
ten hvare upplöses en matsked fint
salt och en tesked salmiak. Tyget
utsättes för luftens inverkan och sköl-
jes sedan.

Nr 234. Bäst att få några lek-
tioner, ty lära sådant på beskrif-
ning är svårt om ej omöjligt. Alltid
finns det någon i eder stad som kan
undervisa, behöfs blott ett fåtal lek-
tioner.

Ea.
Nr 235. Som spetsar nu äro mycket
moderna och finna god afsättning,
tror jag att spetsömm vore det mest
gifvande. Visserligen är det intet ar-

Obehaglig upptäckt gör den
som börjar tappa håret. Fram-
stående läkare och specialister ha
enligt intyg förordat som enda
verksamma medel användning af
F. Paulis Azymol Stimulus.

BARNKALSONGER, öppna i sidan och med kil i gren.

Be- näm- ning	Kvalité	N:r Längd i cm.	1	2	3	4	5	6
			30	36	42	48	54	62
C	Stickade af fint, mjukt zephirgarn.	*0.88	1.02	1.22	1.38	1.65	2.10	
B	Fastare stickade praktig, stark kvalité.	—	—	—	2.35	2.85	3.40	
X	Stickade af blekt bomullsgarn.	*0.80	1.10	1.30	1.50	—	—	
D	Stickade af maco.	*0.88	*1.02	1.22	1.38	1.65	2.10	

* C1, X1, D1 och D2 äro hela i sidan, enär denna facon anses mera
praktisk för små barn. Önskas de öppna i sidan, kan detta fås efter
tillsägelse.

Se i öfrigt priskuranten!

NYA TRIKÅFABRIKEN, VALDEMAR NIELSEN,
Etablerad 1891,
BRYGGAREGATAN 4, STOCKHOLM.

bete som går fort, men det betalar
sig utmärkt så snart det är välutfördt.
Kragar, ärmslag, väskor, motiv till
klädningsgarnityr o. s. v. säljas lätt.
Kanske ni redan förut kan sy hede-
bosöm, i så fall är det ej svårt lära
spetsömm, om ni ej redan kan det.
Ett par böcker med mönster för spets-
söm (jämfte beskrifning) finnas att
köpa, den af Ingeborg Zethelius, »Mön-

sterbok för italiensk spetsömm», ut-
märkt, pris 2,25. Innehåller 75 mön-
ster. I stora affärer (Nordiska Kom-
paniet, Sidenhuset, Frejamagasinet m.
fl., äfvén Bikupan och Arbetsmyran,
de bägge senare emottaga arbeten till
försäljning mot provision, 10 å 12
öre pr krona) torde arbete kunna
afyttras. Annonsera i Idun att ni öns-
skar beställning, får ni nog arbe-

Broderier

Lucerna

direkt från Schweiz tull och porto
fritt i hemmet.

broderade bal-rober från Kr. 10.80
siden-blusar " " 7.—
barnklädnigar " " 4.90
kragar, jobs, nåsdukar, artiklar passande till presenter
m.m. Linnebroderier.

Begär katalog med Pariser modeplancher gratis och
franco.

Schweizer & Co., Luzern A10
(Schweiz)

Om Ni verkligen tror att Ni
ej helt och hållet kan undva-
ra bönkaffe, så försök åtmin-
stone en blandning med hälft-
ten Kathreiner. Det smakar
lika bra som oblandat bön-
kaffe men är bara hälften så
skadligt. Så småningom kan
Ni öka mängden Kathreiner.
Ju mera Kathreiner som ta-
ges, desto hälsosammare blir
drycken.

Kathreiner säljes i alla speceri-
affärer i paket å 45, 25 och 10 öre.

Från YSTAD HAPARANDA
användes YVY tvål.

Säljes i hvarje väl sorterad parfym- och
herrekliperingsaffär för 50 öre pr st.
Osterlin & Ulrikssons Kem. Tokn. Fabri,
- YSTAD -

FLORODOL TVÅL

Allt ifrån ditt första sam-
tåndande har Florodol tvål
den rönt en ör från är en
håd populär ritet och detta
tack vare sin absolut ren-
het och sina utökta ingre-
dier, som gör att Floro-
dol tvålen intager en stäl-
ning framför alla andra
tvål tvål tvål.

Det bästa läkemedlet är

ÄKTA BRÖSTKARAMELLER

Enda tillverkare A.-B. Nissens Manufacturing, Norrköping.

Gymnastikdirektörsexamen

aflygges efter 2-årig kurs af kvinnliga elever vid

Sydsvenska Gymnastik-Institutet.

Ny kurs börjar 14 sept.

Prospekt gen. kapten J. Thulin, LUND.

Göteborgs Gymnastiska Institut,
Göteborgs Arkader, Göteborg,
längsta o. fullständigaste specialkurs i **Sjukgymnastik** o. **Massage**.
Begär prospekt!

Doktor A. Kjellbergs

kurs i massage och sjukgymnastik.

Begär prospekt! Stockholm.
Mästersamuelsgatan 70.

Zanderska Gymnastiken,

Birger Jarlsgratan 23.

Damafd. 11-1: Dr G. Zander.

Herrafd. 1/8 8-10: Dr A. Levertin.

Do 2-1/2 6: Dr A. Berghel.

Snedafd. 1/8 3-1/2 5: Dr E. Zander.

Vårda håret, om det är sjukt eller friskt, och använd

Zivertz' Extrait Vegetal
bästa hårkonserveringsmedel. Rekommenderad af många läkare. Finnes till salu hos frisörer och i parfymaffärer samt hos Kongl. Höf. Zivertz' Bfr., Drottninggatan 42, Arkaden, Göteborg. Återförsäljare rabatt.

Javana Lelu

det bästa medel för erhållande af långa ögonfransar och tjocka ögonbryn. Pris 6 kr.

Franska Parfymmagasinet,
21 Drottningg. 21, Sthlm. Hofleverant.

Damer!

Innan Ni göra något för Eder hy, hänvänd Eder förtroendefullt till Franska Parfymmagasinet, Hofleverantör 21 Drottninggatan 21, Sthlm, där Ni kunna diskret erhålla enastående och oskadliga medel, som verkligen förskönar hyn.

Förnämsta medel att skydda huden och bevara hyns friskhet är

Oatine-Crème

— en kraftig, snöhvitt naturprodukt af ren hafre. Äkta Oatine-Crème i hvit burk med grönt lock från

The Oatine Co, London, säljes efter tullförhållningen till 1.50 o. 3 kr. per burk. Oatine-Crème, -Tväål, -Puder o. -Balsam finnas öfverallt samt hos A. W. Northing, Biblioteksgatan 11, Birgerjarlsgrat. 16 o. Drottninggatan 63 Stockholm.

Ferrin

Fås på apoteken.

Bästa järnmedel

utmärkt styrkande.
Apoteket Lejonet, Malmö.

EAU DE QUININE

KRONAN AF ALLA HÄRVATTEN

ED. PINAUD

18, PLACE VENDÔME PARIS

Bevarar o. stärker härväxten.

FÅS ÖFVERALLT **ED. PINAUD**

H.G.SÖDERBERG'S
IMPORT A.B.

1MA ANTRACIT,
HUSHÅLSKOL
& KOKS

Riks. 5914, 3092, 575, 11809, 11812 • ALLM. 451, 3092, 1282, 2582

OM JAG MÅSTE TVÄTTAS,
SÅ TVÄTTA MIG ÄMINSTONE MED

VINOLIA

Vinolia Generalagentur:

Skepparegatan 6, STOCKHOLM Ö. DJ.

Fru Fr. Wendrichs Crème d'Orient
och **Frkn E. Wolstrups Badvatten**
och öfriga preparat fås i Stockholm
efter firman Fanny Gelins Parfym-
magasins nedläggande endast i Frk.
Anna Carlssons Parfymaffär, Hamngatan 12.

Fru Fr. Wendrichs Fillaiklinik,
E. Wolstrup,
Norra Vallgatan 34, Malmö.

Damkängor

i amer. och fransk facon till kr. 9.50.
Sändes faktritt till landsorten mot
postförskott eller efterkräf.

City Skomagasin,
33 Kungsgatan 33,
Göteborg.

Rikshalliga variationer. Begär prisk.
Tidaholms Bruk, Tidaholm.
Kungl. Hofleverantör.
Försäljningsmagasin: Mästersamuelsg. 30,
STOCKHOLM.

Storartad uppfinning.
Snöhvitt tvätt på några
minuter. Kräver endast en
lönedel af förut erforderligt arbete.
Kläderna hålla dubbelt så länge. Bruks-
anvisning gratis och franko. Kölner-
lagret, 24 Smålandsgatan, Stockholm.

En uppmärksam kavaljer

bjuder alltid sin dam på

Baltis-Tabletter.

Bästa medel emot hosta och heshet.
Frisk angenäm smak. 25 öre pr ask.
Säljes öfverallt.

För Blomstervänner
att beakta.

Äkta prima Holländska blomsterlökar nu hemkomna och försändes öfverallt mot postförskott eller efterkräf.

Pris- och sortförteckning på begäran. För förbrukare af mindre partier har jag kollektioner i tre prislägen som jag särskildt vill rekommendera.

Kollektion n:r 1, pris 1 kr., innehåller 8 st. Hyacinther, 8 Tulpaner, 8 Crocus, 4 Narcissor.

Kollektion n:r 2, pris 2 kr., innehåller 6 st. Hyacinther, 15 Tulpaner, 20 Crocus, 4 Påskliljor, 5 Pingstliljor.

Kollektion n:r 3, pris 5 kr., innehåller 30 Tulpaner, 15 Påskliljor, 10 Pingstliljor, 20 Crocus.

Obs! Endast prima sorter hvars äkthet garanteras försändes. Kulturavvisning medföljer.

H. Magnussons Blomsterlöks-Import,
Södra Förstadsgatan 104, Malmö.

Dr **H. CEDERBERG'S** medicinska

SASOL-TVÅL
för toaletten.

(med tillsats af 10 % SASOL), är den ideal-tvål, som man hittills förgäfvets sökt framställa och som möjliggjorts först genom uppfinning af det öfverlägsna antiseptiska preparatet SASOL.

SASOL-tvålen är speciellt egnad att aflägsna vanprydzande hudåkommor såsom utslag, finnar, kvisslor, reformar, pormaskar, hudrodnad, fräcknar, fnassel o. dyl., hvilka under fortsatt begagnande försvinna, så att huden blir ren och klar, hyn frisk och ungdomlig.

Säljes å apoteken och i välsorterade affärer å 50 öre.

Till platser där ännu ej återförsäljare finnas exp. gärna två pröfvålar porto-fritt mot 1 kr.

Aktieb. Sasol
Gefle.

SASOL användes å Allm. Barnhuset, Sab-batsberg, Stats-med. anst. bakte-riolog. afd. m. fl. institutioner. Öfverlägset, ogiftigt, allsidigt användbart anti-septikum. Fl. å 2 kr. o. 1 kr.

Josefina Gullberg's
Institut för plastik och dans

började höst-säsongen **Lördagen d. 18 okt.** med en separatkurs i **TANGO.** Den sedvanliga kursen i plastik och dans började **Måndagen d. 20 okt.** i ny lokal, 19 B Upplandsgratan, 1 tr. upp, invid Tegnérlundan.

OBS! Tangolektioner — privata och kottervis — meddelas till kursernas början dagligen samt därefter Tisdagar och Fredagar i samma lokal. Anmälningar mottagas Allm. Tel. Råsunda 195 säkrast mellan 9-10 f. m. och 5-6 e. m. Josefina Gullberg, Balettmästarinna vid Oscarsteatern.

Köttsoffa

bereder man bäst
af **MAGGI'S** Buljong-Tärningar

Läs detta:

Då på sista tiden flera personer börjat annonsera om, att de bota Engelska sjukan, anhåller jag att icke blifva förvålad med dessa. En annonsör uppgifver sig till och med åga 35 års praktik ehuru själf endast 32 år gammal. Vill Ni erhålla snabb och säker hjälp

mot Engelska sjukan och Barnförlamning, så tillskrif mig, ty jag har behandlat denna sjukdom i 40 år och har således en erfarenhet, som ingen annan. De recept jag använder äro förtvårtes bruk och fullkomligt oskadliga samt härleda sig från munktiden och hafva bringat hjälp åt mångtusende. Engelska sjukan utbyter vid alla åldrar och äro symptomerna i hufvudsak följande: **Blodbrist, slappa armar och ben, kalla händer och fötter, gnattigt lynne, ingen sömn, ingen aptit, somliga äta mycket men magra ändå, slem stockar sig i hufvudet, mage, leder, som medför en ryslig klåda, utslag, lederna blifva styfva, stockar sig slemmet på strupen kallas det struma. Sneda lemmar kunna bli återställda. Sök i tid åtminstone för barnen, de lida oförskyldt. Brev besvaras blott mot dubbelt porto. Begär intyg HANNA BENGTESSON, Munkgat. 2, Malmö, vid Pildamsvägen. Tel. 53 66.**

Med **"Systemmadrassen"**

åstadkommes en ypperlig, hållbar och hälsosam bädd till billigt pris!

Utlåtande från sjukhus och läkare m. fl. stå till förfogande.

Aktiebolaget Stockholms Vaddfabrik,
Liljeholmen, Stockholm.
Fabriksbod: Jakobsbergsgatan 14.

LILJEHOLMENS

Stearinfabriks-Aktiebolag

Kungl. Hofleverantör

STOCKHOLM Sö.

Kronljus
Stakljus
Lyktljus
Altarljus

Kanalljus
Grenljus
Julgransljus
Cykelljus

Illuminationsljus

Pianoljus "Splendor"
i engelsk typ.

Endast superior och prima ljus äro stämpelade
"LILJEHOLMEN"

Lätttändliga veckar enligt svensk patent N:o 16705

FABRIKSMÄRKE

E. Leitz' Mikroskop,

Prismatikare och Ernemanns Fotografiska Kameror till fabrikspris + tull och frakt. Moderata afbetalningsvillkor.

Generalagent för Leitz:
Ax. Lundqvist,
Handverkaregatan 15 A,
STOCKHOLM.

Allm. 101 81. Riks 87 80.

Praktiska Hushållsskolan
i Lund.

YRKESKOLAN (gamla kursen): Vårterminen börjar den 20 jan. Prospekt och upplysningar af skolans föreståndarinna under ofvanstående adress.

Husmodersskolan

börjar sin andra kurs d. 20 jan. Nyinredda tidsenliga lokaler. Prospekt och upplysningar af föreståndarinna, adress Sandgatan 8.

DET NUMERA FÖRNÄMSTA HVETEMJÖLET
ÄR

BRUNKEBERG'S TEATER
Alltid veckans bästa nyheter!

Idun utgifves denna vecka i A och B